

ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਮਾਰੀ
ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਹੋਣ ਦੇ
ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ

ਜਨਗਣਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ
ਇਸ ਬਮੰਤ ਵਿੱਚ

ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ
ਮਾਰਚ ਦੇ ਅੱਧ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਨੌਂ ਅਸਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਕਿ ਅਗਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੇਸਾ ਕਿਵੇਂ ਖਰਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
ਸਾਰੇ ਜਵਾਬ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਹਨ।

Kids face long-term inequities if census doesn't count them this year all the way through elementary school: Mayra Alvarez

Leader of nonprofit that advocates for children issues stark warning about potential undercount

By Pilar Marrero

Ethnic Media Services, La Opinion
Social programs that California families use every day are directly tied to the U.S. Census count, and the programs are particularly vulnerable because California has a larger share -- and number -- of the population most at risk of being undercounted: the youngest children of color.

"A significant number of the younger kids in our communities have been missed by the census, and the undercount rates are double for kids of color," said Mayra Alvarez, president of the Children's Partnership, a nonprofit focusing on policy and resources tied to children's welfare. "The consequences are large, growing and serious."

Census numbers determine how the federal government divvies up funding for everything from education to health care and a long list of children's programs.

Alvarez summarized the gravity of an inaccurate count this way: "If the census misses a child born now, the next census won't happen until they are 10 years old. The most critical period of a child's life is from 0-3 years old, so we are missing on a key opportunity to support their well-being and opportunities."

By the time they are counted in the next census, they will be

out of elementary school, she warned. Speaking on Jan. 16 to a gathering of ethnic media outlets in Los Angeles, Alvarez emphasized the importance of making a direct connection between children's well-being and the U.S. Census, which begins this week in remote areas of Alaska and continues across the country well into the summer.

The number of missed counts is staggering: 4.6% of children ages 0-4 in 2010.

"That's about 2 million kids not counted or miscounted," Alvarez said. "One million of those weren't counted at all. When you think about the impact on funds distribution, political representation, etc., missing a million kids, mostly kids of color, makes a big difference."

For Latino children, the rate was 7.5% undercounted, for black chil-

dren 6.3% and for white children: 2.7%. Alvarez calls this undercount being essentially "erased" from existence by the census.

California annually receives between \$75 billion and \$76 billion in

funding for children's programs based on the census, Alvarez said. "An undercount costs us about \$3 billion in programs such as MediCal, food stamps, cash assistance, housing vouchers, Section 8,

special education, Head Start.... People don't recognize how connected they are to census data."

The census numbers also reflect political representation, because they are used to create electoral districts at all levels of government. Experts believe California is at risk of losing at least one congressional seat

in a 2020 undercount.

The causes of the undercount are many, but one is a lack of understanding that small children, even newborns, need to be counted in addition to the adults in a household.

Others are a political climate in which families of color or immigrant families feel threatened and language barriers.

How to address the undercount? Alvarez pointed to "one-on-one conversations" that leaders and organizers are having with families in schools and other settings, using schools as "trusted messengers" to families and making sure they have all the information they need.

From these encounters, she said, activists have learned that parents, once informed, "believe that the census will help their kids, recognize there is strength in numbers and want to be more informed."

Families need to hear that the census form is "easy to fill out, that the law guarantees the privacy of the information and that this data determines the distribution of \$800 billion in federal funding."

The census, she concluded, is "a tool for our democracy, for reducing inequities, and for expanding opportunities for our next generation of kids."

Mayra Alvarez, president of Children's Partnership, warns of long-term effects that would result from an undercount of young children in the U.S. Census this year.

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ

34 ਸਾਲਾ ਸਿੱਖ ਤਲਾਕਸੁਦਾ, ਜਿਸਨੇ ਮਾਸਟਰ ਛਿਗਰੀ ਆਈ. ਟੀ. ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸਕਾਂਸਿਨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਈ। ਟੀ. ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਈ ਤਲਾਕਸੁਦਾ ਜਾਂ ਜੋ ਵੀ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਾ ਲੜਕੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੱਖ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ 99881-33331 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਐਨ. ਬੀ. ਏ. ਸਟਾਰ ਕੋਥੀ ਬ੍ਰਾਈਟ ਤੇ ਬੇਟੀ ਸਮੇਤ 9 ਮੌਤਾਂ

ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ- ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ 'ਚ ਤੇ ਪਾਇਲਟ ਸਮੇਤ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਾਰੇ 9 ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਹਾਦਸੇ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਦੇ ਉਪ ਨਗਰ ਕੈਲੀਬਾਸਾਸ 'ਚ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਿਆ। ਅਡਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਬਹੁਲ ਸੈਸਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਕੀਨਿਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਏਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਲ ਸੈਸਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਵਾਈ ਅੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਖਿਡਕੀ (ਐਨ. ਬੀ. ਏ. ਸਟਾਰ) ਕੋਥੀ ਬ੍ਰਾਈਟ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਮੇਤ 9 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੱਤੀਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਸੈਕਿਰਿਟੀ ਅਲੈਕਸ ਵਿਲੋਨਿਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ 8 ਯਾਤਰੀ

ਏਂਜਲਸਦੇ ਮੇਅਰ ਐਰਿਕ ਗਾਰਸੈਟੀ ਨੇ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਸਥਕਾ ਐਨ. ਬੀ. ਏ. ਸਟਾਰ ਕੋਥੀ ਬ੍ਰਾਈਟ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ 13 ਸਾਲਾ ਗਿਆਨਾ ਸਮੇਤ 9 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚੌਕੀਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਚੀਨ ਤੋਂ ਫੈਲ ਰਹੇ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਚੁਕੰਨੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਬੇ 'ਚ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਵਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਬਹੁਲ ਸੈਸਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਕੀਨਿਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਏਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵੀ ਵੀ ਬਹੁਲ ਸੈਸਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਵਾਈ ਅੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੰਡੇ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਏ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਡੇਂਡ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਚੀਨ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੇਂਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੰਡੇ 'ਤੇ ਵੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਮੋਹਾਲੀ ਹਵਾਈ ਅੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਲ ਸੈਸਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਈ ਅੰਡਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਚੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖੋ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਯੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਵੀ ਲਗਾਉਣ।

Law Office of NIRWAN & ASSOCIATES

Jagdip S. Nirwan Esq.

IMMIGRATION LAW

- > Adjustment
- > Citizenship
- > Employment
- > Appeals-IJ/
- > Family & Finance Visa
- > Board/Federal Ct
- > Labor Certification
- > Investor Visas
- > Removal & Deportation Defense

TAX LAW

- > Offer in Compromise
- > Payment Plans
- > File Back Taxes
- > Tax Preparation
- > Audits
- > Appeals
- > Tax Court Rep
- > IRS/EDD/FTB Representation
- > 'Personal & Business
- > Income Tax Filing

1040/1020

www.Nirwanlaw.com

BUSINESS INC.

- > Incorporation
- > Articles of Incorp
- > Dissolution
- > 501C Non-Profit

1104 CORPORATE WAY, SACRAMENTO CA 95831

Tel: 916-832-3144

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜੋ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਬੈਠਕ 'ਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਵਿਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲਣਾ ਚੰਗਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੇਝਕਾ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਵੇ।

ਦਰਾਸਲ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕ ਹੜ੍ਹਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਡਾਇਟਾ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਿੱਧਾਂ ਜੋ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ, ਨਦੀ ਜਾਂ ਨਾਲੇ ਦਾ ਕੰਢਾ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਦਰਿਆ, ਨਦੀ ਜਾਂ ਨਾਲੇ ਕਾਰਨ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧਤ ਸੂਬੇਏਸ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਉਸੇ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਮੁਲਕ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1988 'ਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 36 ਬਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੇ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਹਿਰ 'ਚ ਪਾਣੀ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫੀਡਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਹਿਰ ਰੇਤ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਚਿੱਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਣ-ਸੁਲਝਿਆ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ 13 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ 138 ਬਲਾਕਾਂ 'ਚੋਂ 109 ਡਾਰਕ ਜ਼ੋਨ 'ਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸੰਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਾਣੀ ਪੱਖੋਂ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਗੜ੍ਹ 'ਚ ਫਸ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਿਹੀ ਹੈ।

ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਿਰਫ 27 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਾ 73 ਫੀਸਦੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਾ ਅਵਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਖੇਤੀ 'ਚ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.

Editor in Chief & Publisher

e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Pardes Times (2nd office)

Ranjit Kandola ,Managing Editor

530-315-1020, email-Kandola@macloans.net

Buta Ram Joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

RAJ BUDWAL

MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਭਾਜਪਾ-ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਤਰੇੜਾਂ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। 2015 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਲੜੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਨਜ਼ੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਜਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਰਾਜੀਗੀ ਗਾਰਡਨ, ਹਰੀ ਨਗਰ, ਸਾਹਦਰਾ ਅਤੇ ਕਾਲਕਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ, ਦੋ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਜੀਗਿਦਰ ਨਗਰ, ਮੋਤੀ ਨਗਰ, ਤਿਲਕ ਨਗਰ ਅਤੇ ਰੋਹਤਾਸ ਨਗਰ 'ਤੇ ਵੀ ਚੋਣ ਲੜਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਜਦੋਕਿ ਭਾਜਪਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 2-3 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 10 ਲੱਖ ਸਿੰਘ

ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਪਾਰਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਥਕਿਆਂ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਦਾਹਰਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਭੁਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰੱਗ ਵਿਚ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਿਹਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਉਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਬਦਲਣ ਦਾ ਦਬਾਓ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੌਮੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਬਿਲ 'ਤੇ ਹੋਈ ਵੋਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਇਆਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਸਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਜੈਨੀਆਂ, ਬੋਧੀਆਂ, ਪਾਰਸੀਆਂ, ਇਸਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਈਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਵੇਂਈਏ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਹੈਂਕੜ ਭਰਿਆ ਵਰਤਾਓ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੰਧੀ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕੌਮੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਬਿਲ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਆਪਣੀ ਹੋਠੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਆਗ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰ ਇਹ ਰਾਏ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂ

ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਕੰਮੀ ਅਤੇ ਵਸੋਂ ਰਜਿਸਟਰ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੀਏਟੇ) ਰਾਹੀਂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 2, 6 ਏਂ, 7 ਡੀ, 18 ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸਡ਼ਉਲ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਾਰਨ, ਜਨ-ਸੰਖਿਆ ਸੁਮਾਰੀ ਲਈ ਕੌਠੀ ਜਾਂਦੀ ਖਾਨਾ-ਸੁਮਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕੌਮੀ ਜਨ-ਸੰਖਿਆ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ 21 ਮਦਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲੈਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕੌਮੀ ਰਜਿਸਟਰ (ਐਨਾਰਸੀ) ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਐਲਾਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘਮਸਾਣ ਮੱਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਹਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਇਹ ਰੋਸ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਮਨ ਅਤੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ-ਬੀ ਜੇ ਪੀ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਰਸਵਤੀ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਅਣਭੋਲ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਮੁਜ਼ਹਰੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ 'ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ' ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਅਸਾਮ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਦੇਲਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਰਵੁੰਗ ਰੰਗਤ ਨਹੀਂ; ਉਜ ਵੀ ਫਿਰਵੁੰਗ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਫਿਰਕ ਰੰਗਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ।

ਅਸਾਮ ਸਮੱਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1966 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੇ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਣਾ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1966 ਤੋਂ 24 ਮਾਰਚ 1971 ਤੱਕ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਸ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣਾ। ਉਥੇ 1220 ਕਰੋੜ ਦੇ ਖਰੋਂ ਨਾਲ 52000 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਰਜਿਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰਕੁ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇੱਥੇ ਆਏ ਲੱਖਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਪਰ ਰਜਿਸਟਰ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫਿਰਕੁ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਸਾ ਪੁੱਠਾ ਧੈ ਗਿਆ। 19 ਲੱਖ ਵਿਚ 14 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਦੂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਚੁਥਾਈ, ਭਾਵ ਪੰਜ ਕੁ ਲੱਖ ਹੀ ਹਨ। ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੱਯ ਕਾਨੂੰਨ 2019 ਇਸੇ ਫਿਰਕੁ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਦੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੀਏਏ-2019 ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ 24 ਮਾਰਚ 1971 ਦੀ ਜ਼ਾਏ 31 ਦਸੰਬਰ 2014 ਤੱਕ ਆਏ ਹਿੱਦੂਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ, ਜੈਨੀਆਂ, ਬੋਧੀਆਂ, ਈਸਾਈਆਂ ਤੇ ਪਾਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਫਿਰਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਾਵਾ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਤੋਂ 11 ਵਿਚ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਖੋਹਣ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਬੋਲੀ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਘੜਨੀ ਸਭ ਦੀਆਂ 10, 11 ਤੋਂ 12 ਅਗਸਤ 1949 ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਬਹਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵੋਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਢਲੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਲ 1955 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਧਰਮ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸ਼ਤ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਸੀਏਏ-2019 ਰਾਹੀਂ ਪੀਤੜ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਆਜਾਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਲੱਕ ਤੱਤ ਕੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਦ ਸਿਸਨੇ 1947 ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ ਦੇਸ ਬਣਨ

ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਫਿਰਕੁ ਰੰਗਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਫਿਰਕੁ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਹੀਆਂ, ਫਿਰਕੁਵਾਦ ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਸੰਵਿਪਾਨ ਨੂੰ ਵੀ

ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁੱਹ ਮੌਤ
ਫਿ - ਫਿ - ਫਿ - ਫਿ

ਡਾ. ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਗਰੁੰਗ

ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਜੁਰੀ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦਿਲਤ
ਆਦਿਵਾਸੀ ਤੋਂ ਸਮੰਦਰੀ ਤਟੀ ਆਬਾਦੀ ਕੋਲ ਅਜਿਕ
ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰੰ

ਹੜਾਂ ਤੁਫਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਮਕਦੇ ਹਨ

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮੰਦੇਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰੈਲੀ ਕਰਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਨਾਰਸੀ ਬਾਬਤ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਕਦੀ ਚਰਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ; ਜਦੋਂ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮ ਦੇ ਐਨਾਰਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਐਨਾਰਸੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਨ ਦਾਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 10 ਦਸੰਬਰ 2003 ਨੂੰ ਐਨਾਰਸੀ ਵਾਸਤੇ ਜਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਿਖਿਅਤ ਹੈ ਕਿ ਐਨਪੀਆਰ, ਐਨਾਰਸੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਝੁਠ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਕ ਨਾ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੈਅਭੀਤ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਡਿਟੈਸ਼ਨ ਕੈਪ ਨਹੀਂ ਜਦਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ 6 ਕੈਪ ਗੋਲਪਾਤਾ, ਡਿਬਰੁਗੜੁ, ਜੋਰਹਟ, ਸਿਲਚਰ, ਕੋਕਰਾਝਾੜ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ਪੁਰ ਦੀਆਂ ਕਿਲਾ ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਦਸ ਹੋਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੋਲਪਾਤਾ ਵਿਚ 46 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਕੈਪ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਪੋਰਟਾਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਲਫਨਭੇ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਇੱਲੀ ਵਿਚ ਲਾਮਹੁਰ, ਗੋਆ ਵਿਚ ਮਾਪੂਸਾ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸੌਡੇਕੋਪਾ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਨੀਰਲ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਅਲਵਰ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਡਿਟੈਸ਼ਨ ਕੈਪ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਚ ਮਈ 2020 ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਬੈਰਕ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਐਨਪੀਆਰ ਦਾ ਐਨਾਰਸੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜਦਕਿ ਨਿਯਮ 4 (4) ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਬਾਬੁਤ ਵੇਰਵੇ ਸੱਕੀ ਹੋਣਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਐਨਪੀਆਰ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਸਥਾਨਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਫਾਰਮਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾਗਰਿਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਥਾਨਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਨਾਮ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਖਤਮ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਤ ਮੁੜ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਘੁਸਪਾਠੀਆ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਹੂਲਤਾਂ, ਪੈਸ਼ਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਾਹਤਾਂ, ਮਗਨੋਰੇਗਾ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ। ਪਾਠਕ ਆਪੇ ਸਮਝ ਲੈਣ ਲਈ ਸੱਚ ਜਨ ਵਿਚਾਰ ਅੰਦਰ।

ਲਣ ਮਚ ਢੂਠ ਵਿਚਾਨ ਅਤਰ।
 ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ
 ਧਾਰਾ 245 ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ
 ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ
 ਕਿ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ
 ਆਰਟੀਕਲ 131 ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
 ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 51 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ
 ਮੰਦੇਨਸ਼ਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ
 ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।
 ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ
 ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਨੌਜਵਾਨ, ਐਰਤਾਂ ਦਿਲਤਾਂ,
 ਘਟਗਿੱਠਤੀਆਂ, ਗਰੀਬ ਹਿੱਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੁਭਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
 ਭੁਮਿਕਾ ਅਹਿਮ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ
 ਉਭਰਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਪਚੰਡ ਹਨ।

ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਸਰਪਟ ਦੌੜ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਫਤਾ ਦੀ ਕਮੀ

ਐਂਕਸਫੈਮ ਨਾਮ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਰਬਚਾਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਖੋਡੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਸਰਪਟ ਦੋੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਅਸੀਂਗਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੁਲਕ ਦੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਗਰੀਬੀਆਂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਦਹਾਂਕੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਢੁਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ 2018-19 ਦੇ 24 ਲੱਖ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਐਂਡਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਚਲਾਉਣ, ਰੋਟੀ, ਸਫ਼ਾਈ ਆਦਿ ਦੇ ਲਗਭਗ 19 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੋਥੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਡੀ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸੀਈਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਐਂਡਰ ਨੂੰ ਉਨਾਂ ਕਮਾਉਣ ਲਈ 22,277 ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਵੀ ਗਰੀਬੀ-ਅਮੀਰੀ ਦਾ
ਪਾੜਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2153 ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਆਮਦਾਨ 4.6 ਅਰਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬਹਾਗ ਹੈ। ਤਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ

ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨੋਟਬੰਡੀ ਅਤੇ ਜੀਐਸਟੀ ਨੇ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਰਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਆਸਾਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਬੇਚੈਨੀ ਕਾਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ ਪੰਜ ਫ਼ਿਸਦੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ

ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਬਜਾਏ ਅੰਧੇ
ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਪਿਛੋ
ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਵੇਂ ਆਰਬਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਰੀਬੀ-ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਪਾੜਾ ਘਟਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾੜਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਛੁੱਘਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਹੱਦ ਖਿਚਣ ਨਾਲ ਹੇਠਕੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੁੜਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਖੋਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਦੇਲਨਾਂ ਦੀ ਆਹਟ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਆਰਬਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਡਲ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋਣ-ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਨਸ਼ੀਹਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕਰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਰਾਏ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣੀਆਂ। ਜਮਹੂਰੀ ਤਰਜ ਦੇ ਅੰਦੇਲਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ-ਰਾਏ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਰਾਹ ਬਚਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੀਤੀਗਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਾਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ...

ਇਹ ਖਬਰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਲਗਭਗ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਾਣ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਝੌਨ ਦੇ ਮੁੱਦ ਅਤੇ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਜਲਾਉਣ ਵਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ-ਉਗਰਾਹ) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਸਿੰਘੁਪੁਰ) ਨੇ ਮੌਰਚਾ ਲਗਾਇਆ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੌਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਲੋਕ-ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ... ਉਸ ਨੇ ਸਲਫ਼ਾਸ ਪੀ ਲਈ ਅਤੇ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਕੀ ਉਸ ਲਈ ਰਿਸਤਿਆਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਖਤਮ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹੇ ਤੀਬਰ ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਝੁੱਲ ਸਕਿਆ? ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਕੋਤਿਆਂਵਾਲਾ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ।

ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ-ਉਗਰਾਹ) ਨੇ ਭੀਸੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਅੱਗੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਰੋਜ਼ਾ ਧਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਰਨੇ ਪਟਿਆਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ, ਮਾਨਸਾ, ਬਾਠਿੰਡਾ, ਮੋਗਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਮੁਕਤਸਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਭੀਸੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਾਇਲ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਜਲਾਲਬਾਦ (ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ), ਜੀਰਾ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਅਤੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੰਨੀਆਂ (ਗਰਦਾ-ਸਪੁਰ) ਵਿਚ ਐਸਡੀਐਮ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹਨ: ਪਰਾਲੀ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ-ਰਹਿਤ ਪੱਕਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਪਰਾਲੀ ਖੇਤ 'ਚ ਵਾਹ ਕੇ ਅਗਲੀ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੰਡੀ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ; ਪਰਾਲੀ ਸਾਤਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਾਪੁੰਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਲਾਲ ਐਟਰੀਆਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ; ਕੰਬਾਈਨ ਹਾਰਡੈਸਟਰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ 2-2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਜਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕੰਬਾਈਨ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਛੱਡੀਆਂ ਜਾਣ; ਪਰਾਲੀ ਨਾ ਸਾਤਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 2500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ

ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਝੋਨੇ ਉਪਰ ਬੋਨਸ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਧਰਨਾਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਾਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜ਼ਹਾਨੇ ਲਈ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਹਵਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਡੀਜਲ/ਪੈਟਰੋਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਫਾਈਨਰੀਆਂ, ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਖਾਨੇ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਸਾਇਨ ਪਦਾਰਥ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ, ਚਮਚੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤਾਂ), ਪਲਾਸਟਿਕ, ਧੂਤ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਹਨ, ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗਦੀਆਂ ਅੱਗਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੀਵਰੇਜ ਸਿਸਟਮ ਆਦਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

ਹਨ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਕਿੰਨੇ ਸਨਾਡਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਕਾਢੀ ਦੇਰ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣਗੀਆਂ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਜੇ ਤਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ? ਜਦ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਾਲੀ ਅਤੇ

ਭੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਵਾਹ ਲਗਦੀ ਆਪਣੇ ਬੋਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ 'ਪਬਲਿਕ' ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੱਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਬੇਜ਼ਮੀਨਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੋਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ? ਇਕ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਸੈਕਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬੋਚੇ ਕਦੀ ਇਹ ਆਪਾ-ਪਤਚੋਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸੈਕਤੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਪੂਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਬੋਚੇ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ, ਦੋਹਤੇ-ਦੋਹਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਗਣਗਾਨ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੇ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕੇ ਸਮਰੱਥ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਸਾਡੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ ਕਿਉਂ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨੀਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਵਾਹ ਲਗਦੀ ਆਪਣੇ ਬੋਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ 'ਪਬਲਿਕ' ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੱਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਬੇਜ਼ਮੀਨਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੋਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ? ਇਕ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਸੈਕਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬੋਚੇ ਕਦੀ ਇਹ ਆਪਾ-ਪਤਚੋਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸੈਕਤੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਪੂਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਬੋਚੇ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ, ਦੋਹਤੇ-ਦੋਹਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਗਣਗਾਨ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੇ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕੇ ਸਮਰੱਥ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਬੋਚੇ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ, ਦੋਹਤੇ-ਦੋਹਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਗਣਗਾਨ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ

ਪਰਦੇਸ਼ੀ ਕਰਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਨਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ

ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਕਰ ਰੋਗ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇੱਜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਅੱਲੜ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਕੇ ਸੱਤਕਾਂ ਉਤੇ ਨਿੱਤਿਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਨਾਅਰੇਬਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਅਰਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਢੱਡੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲ ਬੰਦੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦਾ ਇਹ ਉਭਾਰ ਉਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਹਰੂਮਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਨਹੀਂ, ਸੱਗ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਤੌਰ ਤੇ ਛੁੱਟਪਾਊ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਫਿਰ੍ਕੁ ਏਜੰਡੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦਾ ਵਿਦਰੋਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਹੋਏ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੇ ਚੇਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੇਟ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ (ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਪੋਸਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ) ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਚਿਆਂ ਦਾ ਇੱਜ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਮਾਣ ਬਣਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਪੇ ਉਦੋਂ (ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ) ਯੂਝੀਏ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਅਮੁੱਕ ਲੜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਜੇਅਨ੍ਹੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਤੇ ਹੋਏ ਜਾਲਮਾਨਾ ਹਮਲੇ ਨੇ ਮੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੁਲਕ ਦੀ ਜ਼ਾਮੀ ਨੂੰ ਝੱਜੋਤ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ - ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸੀ - ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ; ਕਿਵੇਂ ਬੇਸ਼ਰੀ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਾਵਰ 'ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ' ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੰਦ-ਮੰਦ ਬਕਦੇ ਹੋਏ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੱਖ ਲਈ ਸੱਤਕੀ ਬੱਤੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ੀਰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਅਜਿਹੀ

ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਜ, ਜੇਅਨ੍ਹੂ ਵਿਚਲੇ ਮਜ਼ਾਹਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹੇ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ, ਬੰਗਲੋਰ ਜਾਂ ਚੇਨਈ ਦੀਆਂ ਸੱਤਕਾਂ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ (ਜੇਅਨ੍ਹੂ, ਕੇਰਲ ਜਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਲ) ਨੂੰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ

ਰਾਜੇਸ਼ ਰਾਮਾਚੰਦਰਨ

ਸਿਆਸਤ ਬੇਡਾਇਦਾ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਵੱਡੇ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਨ - ਜਿਹੜੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਪੁਰਾਮਨ ਸਹਿਰਦ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ

ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਬੰਗਲੋਰ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਵਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਨਵੀਂ ਮਿਥ ਸਿਰਜੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮਤਭੇਦ ਹੋਰ ਤਿਥੇ ਹੋਣੇ, ਕੰਧਾਂ ਉਸਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ, ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ, ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ ਅਸ਼ਾਫਾਕ-ਬਿਸਮਿਲ ਨੂੰ ਜੋਤਨਾ ਮੁਸਲਿਮ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਵਿਦਾਈ ਦੇ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਹਨ।

ਨਵਾਂ ਦਿਲਿਤ ਆਗੂ ਚੰਦਰ ਸੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁੰਡਾਂ ਸ਼ਰੀਦਾਂ ਵਾਂਗ ਮੋਰੋਚਦਾ ਹੈ, ਮਿਲੇ-ਜੁਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਮੱਧ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪੰਜਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਣਾਂ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੱਧ ਵਰਗ ਜੋ ਮੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚ ਜਾਤਾਂ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਇੱਨਾ ਲਾਲਚੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਕੌਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਰਜਿਸਟਰ (ਐਨਾਰਾਸੀ) ਅਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਡਿਟੈਂਸ਼ਨ (ਬੰਦੀ) ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਖਾਦਸੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ ਦੇ ਨਾਜ਼ੀ ਰੂਪ ਧਾਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਿਆਂ ਮੱਧ ਵਰਗ ਆਪਣੀ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਖਾਤਰ ਸੱਤਕਾਂ ਉਤੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ (ਮੱਧ ਵਰਗ) ਇਸ ਛੁੱਟਪਾਊ ਏਜੰਡੇ ਪੜੀ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵੰਡਾਉਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਵੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀਤ੍ਰੀ ਲਈ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੇਂਟਾਂ ਅਤੇ ਵੇਂਟਾਂ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਦੇ ਸੁਗਾਡ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਕਾਂਗਰਸ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਜਾਂ 'ਅਪ' ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚਲੇ ਨਿਵਾਰਾਂ (ਚੇਨਚਿਸ) ਤੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਤਬਦੀਲੀ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਮੰਚ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨੀ ਨਾਮੁਖਿਕਿਨ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਝੰਡਿਆਂ, ਪੋਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਗੂ-ਰਹਿਤ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਇਕ ਮੰਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰੂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਅਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਢੱਡੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ (identity politics) ਤੋਂ ਲੋਭੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਤਰਾਨਾ ਗੁਣਗਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਵਾਂ ਮਿਲਿਆ-ਜੁਲਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਭਾਵੀ ਭਾਵੀ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ - ਜੋ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਰੀਰ ਹਨ - ਨੇ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਜ ਹੀ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ 2004 ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੰਨਤੀਏ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲੋਭੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਮੰਚ-ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਰਦਾਵਾਰੀ ਅੰਨਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਥੀ ਲੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹਨ; ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਫਰੇ ਹੋਏ ਮੁਸਲਿਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਂਟਾਂ ਇਕਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਸ਼ੁਦੂਫ਼ ਹੈ; 'ਅਪ' ਨੇ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਵਾਂ ਉਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ, ਮਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੇਂਟਾਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਭਜਾਵ ਵੱਲ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਅੰਨਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹਨ; ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਫਰੇ ਹੋਏ ਮੁਸਲਿਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਂਟਾਂ ਇਕਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਸ਼ੁਦੂਫ਼ ਹੈ; 'ਅਪ' ਨੇ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਵਾਂ ਉਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ, ਮਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੇਂਟਾਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਭਜਾਵ ਵੱਲ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਅੰਨਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹਨ; ਮਸਲਿਮ ਅੰਨਤਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦ

ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗੁਲ: ਤਖਤ 'ਤੇ ਕੌਣ ਬੈਠੇਗਾ?

ਇਸ ਵਕਤ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਦੀ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਅਪ) ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਰਗੀ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਓਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬੜੀ ਰੌਚਕ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗੁਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬੇਹੱਦ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੱਤਾ ਖੋਈ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਤੇ ਗੁਣਬਾਜ਼ੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਜਿਸਟਰ ਆਫ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਚੋਣ ਸਰਗਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬੇਹੱਦ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੱਤਾ ਖੋਈ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਤੇ ਗੁਣਬਾਜ਼ੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਜਿਸਟਰ ਆਫ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਚੋਣ ਸਰਗਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਤੇ ਗੁਣਬਾਜ਼ੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਜਿਸਟਰ ਆਫ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਚੋਣ ਸਰਗਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਸਾਰੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਉਥਲ ਪ੍ਰਬਲ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਖਰੁੰਦ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ, ਉਤਰ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਯੂ.ਪ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਗੜਬੜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸਹਿਣ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਉਥੇ ਹਿੱਸਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਾਮੀਆ ਮਿਲੀਆ ਇਸਲਾਮੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਸ ਦੇ ਤਸੋਵੇਂ ਮਹੀਨੇ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਦ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਸ਼ਾਤੀ ਕਾਇਮ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ

ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਖਿਡਾਰੀ ਸੈਸ਼ਨ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਜੋਰਦਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਮੁਹੰਮ ਰਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਨਿਸਾਨੇ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹ ਜਾਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਟਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਭਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੋਰ ਟੋ ਡੋਰ ਚੋਣ ਮੁਹੰਮ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹੰਮ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦਿੱਲੀ ਫਤਹ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਈ ਮੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਭਿੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸ਼ਕਲਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ, ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ, ਡੇਂਗ, ਪ੍ਰਦਸ਼ਨ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨਕ ਮੌਦਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਐਨ ਆਰ ਸੀ, ਸੀ ਸੀ ਏ ਅਤੇ ਐਨ ਪੀ ਆਰ ਦੇ ਮੁੜੇ ਢਾਏ ਰਹਿਣਗੇ।

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਇਕਾਈ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਗਲਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਝੁੱਗੀਆਂ-ਝੁੱਪਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। 2008 ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 1217 ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੰਡ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਆਮਦਨ ਵਰਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਵਰਗ ਅੱਪ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਲਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪ ਕੋਲ ਭਾਜਪਾ-ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ।

ਲੀਫਨ 'ਚ ਤਿੰਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਫੇਰਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੇਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੈਂਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਂਗਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪਸ 'ਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸੀ।" ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਸੀ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਾ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕਿਰਪਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ। ਸਗੋਂ ਆਸੀਂ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।" ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸੁਖਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਨ੍ਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।" ਇਹ ਬੰਦੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਕਿਸੀ ਗੱਲ ਝੱਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਛੁਰਾ ਤੇ ਹੋਬੋਡਾ ਵਰਡਿਆ ਗਿਆ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ 'ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਰੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਨੇ 'ਸਿੱਖ ਗੈਂਗ' ਸਬੰਧਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਸਟੀਕਰਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਗੈਂਗ ਦਾ ਆਪਸ 'ਚ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਸੀ।"

ਕੀ ਹੈ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ? ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਝਤਪ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਛੁਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਝਤਪ ਦੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਐਤਵਾਰ ਸਾਮੀ ਸਾਡੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੂਰਬੀ ਲੰਡਨ ਦੇ ਇਲਫੋਰਡ ਵਿੱਚ ਰੈਂਬਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਵਨ ਕਿੰਗਜ਼ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਹੈ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 20 ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਯਮ ਨਾ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ? ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਛੁਣਦੀ ਹੈ। ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਤੇ ਡਿਟੈਕਟਿਵ ਚੀਫ ਸੁਪਰਫੈਂਟ ਸਟੀਵ ਕਲੇਮੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡਾ ਮੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਝਤਪ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਾਈ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਪਿਛਲੇ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋਤ-ਮਰੋਤ ਕੇ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਐਵੇਂ ਤਕਰਾਰ ਸਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਡਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਭੀੜ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਜੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭੀੜ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਨਾ ਬਦਲ ਕੇ 'ਗੁਲਾਮ-ਇ-ਮੁਸਤਫਾ' ਰੱਖ ਦਿਆਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ 20 ਦੇ ਲਗਭਗ ਲੋਕ ਸਨ। ਪਤਾ ਲੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਖਾਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਈ 45 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਸ ਪੁੱਜੀ ਅਤੇ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਲੋਗ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਅਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਤਕਰਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੱਚਾਈ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਵੀਡੀਓਜ਼

ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਤੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚਲੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਬਤਾ ਗੇਂਭੀਰ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਅੱਗ ਜਿਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਸੁਲਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦਾ ਠੋਸ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ

ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਅਗਵਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜਬਰੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ। ਇਹ ਪਾਪ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਪੀੜਤ, ਬੇਵਸ ਜੁਲਮ ਸਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਭਾਰਤਵਾਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸਵ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ 'ਚ ਚੁੱਪਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਾਟੀਆ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੇਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇੱਕ ਮਾਸਮ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੌਂ।

ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਕੈਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹੋ ਕੁਝ ਅਖਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਸਿੱਧ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵ: 'ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ

ਵੀ ਕਿਸਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਖ ਲਈ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਹੋਈ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ; ਨਾ ਕਿਸੇ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ, ਨਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਨਾ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਬਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਾਣੀ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ। ਹੋਰਨਾਂ ਦੁਖੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਬ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਭਰਮਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨਾ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਕੇ ਗਲਜ਼ਾਰ ਨਾਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਭਲਾ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੈ? ਕਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਬਾਪ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇਗਾ? ਕਿਹੜੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਅਤੇ ਬੇਵਸੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਫ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਪੁਲਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਛੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੋ ਦੋ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਭੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਜਿਸ ਮੁੰਹਮਦ ਅਹਿਸਾਨ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਜਬਰੀ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆ।

ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਧੀ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵੱਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁੰਹਮਦ ਅਹਿਸਾਨ ਨਾਨਾ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਜਬਰੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਲੜਕੀ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਥੇ ਉਹੀ ਡਰਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਧ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਬਾਲਗ ਹਾਂ।' ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਮੌਹਰ ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੜਕੀ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਲਗ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕੋਈ

ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਲੂਸ ਕੱਢਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਾਣੀ ਦੀ ਲੜੀ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਰੋਕਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਣੀ ਹੈ।

ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੀਏਟੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ - ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੰਸਿਆਂ ਵਿੱਚ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾਏ ਗਏ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਐਕਟ (ਸੀਏਟੇ) ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਮਾਰਚਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਿਆ। ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸਮਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਮਾਰਚਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਿਆ। ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸਮਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਮਾਰਚਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਿਆ। ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸਮਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਮਾਰਚਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਿਆ। ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸਮਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ।

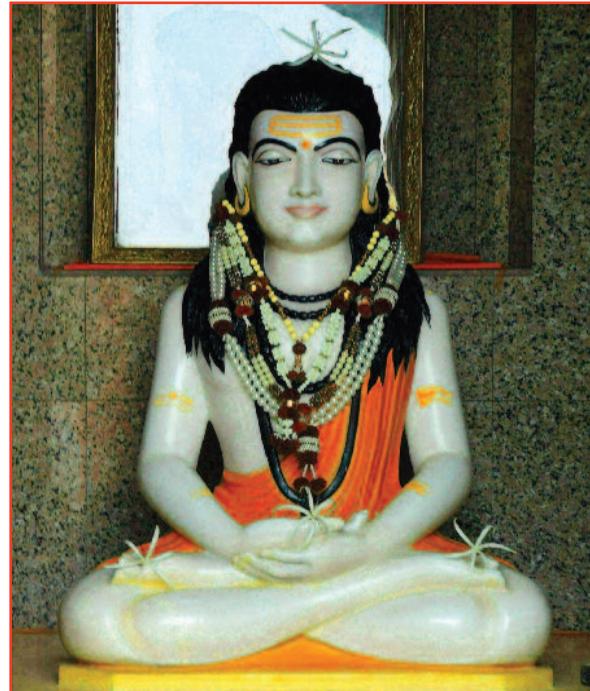
ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਅਤੇ ਟਿੱਲਾ ਯੋਰੀਆਂ

ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦਾ ਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਚ-ਬਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਲੋਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਰਿੰਧੀਆਂ ਸਿੰਧੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਕਿ-ਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਘਟਨਾ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੀ ਦੁਸਰੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ। ਲੋਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਂਝੇ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਥ ਯੋਗੀ ਮਿਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੇ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਬਾਬੇ ਕੁਝ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ 9ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਨਾਥ ਸੀ। ਉਹ ਹੱਠ ਯੋਗੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਥ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਉਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬਣਨੇ ਸੁਰੂ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਰਹਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰਖਨਾਥੀ, ਦਰਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਕੰਨਫਟੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਦਿੰਤਿਆਨਾਥ ਵੀ ਗੋਰਖਨਾਥੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਦੇ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਡੇਰਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਡੇਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੋਰਖ ਨਾਥੀ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਗੋਰਖਨਾਥ ਨੂੰ ਮਹਾਂਯੋਗੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਬਿਛਾਉਣ, ਬਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣ, ਯੋਗ ਕਰਨ, ਸਮਾਪਾਂ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਜਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਕਾਵ ਪੇਂਡ ਇਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੇ ਦੋਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੋਰਖ ਨਾਥ
 ਦਾ ਵਰਨਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
 ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੋਰਖਨਾਥ ਸਮੇਂ
 ਸੈਵਾਵਾਂ (ਸਿਵ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ) ਅਤੇ ਵੈਸ਼ਣਵਾਂ
 (ਵਿਸ਼ਣੂ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ) ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਝਗੜੇ
 ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨੇ ਅਦਵੈਤ ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ
 ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਝਗੜਾ ਫਜ਼ਲ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਦੇਵਤੇ ਰੱਬ ਦਾ
 ਰੂਪ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਥ
 ਪਰੰਪਰਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਤੋਂ ਸੈਕੱਤੇ
 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਜੋ
 ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਨਾ
 ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋ
 ਸਕਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨੇ ਦੂਰ
 ਦੂਰ ਤੱਕ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਨੇਪਾਲ, ਸਿੰਧ,
 ਯੂ.ਪੀ., ਉਤਰਾਖੰਡ, ਅਸਾਮ, ਟ੍ਰਿਪੁਰਾ, ਬੰਗਲ, ਉਤੀਸਾ,
 ਗਜ਼ਰਾਤ, ਮਹਾਂਤਸ਼ਤਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਸੀ ਲੰਕਾ ਤੱਕ

ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵੰਡਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੰਦੁਰ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੱਠ ਯੋਗ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵੀ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਮਹਿਸੂਦਾਰ ਨਾਥ ਤੋਂ ਚਲੀ ਹੈ।

ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਾਨਤਾ
ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰਖਾ ਨਾਮ, ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਤੋਂ ਰੀ
ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਲ੍ਹੇ

ਗੁਰ ਖ
ਨਾਥ ਦੀ ਭਗਤੀ
ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਦੇਣ
ਵੈ। ਉਸ ਨੌ ਕਬੀ ਤੰਸ

ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਰਕਸਾ ਸੰਹਿਤਾ, ਗੋਰਕਸਾ ਗੀਤਾ, ਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤ ਪੱਦਤੀ, ਯੋਗ ਮਾਰਤੰਡ, ਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਬੀਜ ਅਤੇ ਯੋਗ ਚਿਤਾਮਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਚੱਪ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਥੇ ਹੋਇਆ

ਟਿੱਲਾ ਯੋਗੀਆਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਗੁੰਜਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਰ ਟਿੱਲਾ ਯੋਗੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਠੋਹਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਖੇ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਹਲਮ, ਪੰਜਾਬ) ਲੁਣ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ 3200 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਜੇਹਲਮ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਜੇਹਲਮ ਸਹਿਰ ਤੋਂ 25 ਕਿੰਮੇ ਵੱਲ ਹੈ। ਇਸ

ਮੰਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 9ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ
ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ
1947 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਾਥ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ
ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਅਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ
ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਫੇਰੀ
ਯੋਗੀ ਬਾਲ ਨਾਥ ਮਹੰਤ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਬਾਲ ਨਾਥ ਹੋ
ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਧੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਅਕਬਰ
ਦੇ ਜੀਵਨੀਕਾਤ
ਅਬਲ ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਵੱਡਾ
ਆਇਨੇ ਅਕਬਰ
ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮ . ਗ . ਲ .

रही है। लँगदा है कि
हँली हँली जँगल इस
नं खा जावेगा।

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਮੀਨ

ਬੰਡੇ ਦਾ
ਹੋਣਹਾਰ ਪੁੱਤ ਹੈਪੀ
ਪਲੱਸ ਟੂ 'ਚੋ 80%
ਨੰਬਰ ੩ ਆਈਲੈਟਸ
ਵਿੱਚੋ 7 ਬੰਡ ਲੈ ਗਿਆ।
ਹੁਣ ਕੈਨੋਡਾ ਜਾਣ ਲਈ

ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਤੇ
ਹੋਰ ਖਰਚਿਆ ਲਈ 25-30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।
ਬੰਡੇ ਕੋਲ 8 ਕਿਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦੋ
ਕਿੱਲੇ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਧੱਕੇ ਹੋ ਕੇ ਮੰਡੇ
ਨੇ ਆਪੇ ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁਰੱਬੇ ਖਰੀਦ ਲੈਣੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ
ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਟੀ 'ਸਾਮੀ ਸਿੰਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ
ਮੰਡੇ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੈਨੈਡਾ ਸੈਟ
ਹੁੰਗ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਕੰਮ ਰਾਹੀਂ ਵਧੀਆ
ਡਾਲਰ ਕਮਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਬੰਦਾ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ, “ਭਰਾਵਾ ਮੁੰਡਾ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਲਈ 30 ਕੁ ਲੱਖ ਰੁਪਏਂਅਂ ਚਾਹੀਦਾ ਆ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਵੇਚਣੇ ਆ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲ ਤੇਰੀ।” “ਕੀ ਰੇਟ ਲੈਣਾ ਈ?” ਸਿੰਦੇ ਨੇ ਸਰਸਰੀ ਜਿਹਾ ਪੁੱਛਿਆ। “ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਵੱਧ ਚੱਲਦਾ, ਪਰ ਤੈਨੂੰ 20 ਲੱਖ ਨੂੰ ਕਿੱਲਾ ਦੇ ਦੂਜੀ” ਬੰਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ। “ਜਾ ਭਰਾਵਾ ਕੰਮ ਕਰ ਆਪਣਾ ਜਾ ਕੇ, ਅਥੇ 20 ਲੱਖ ਨੂੰ ਕਿੱਲਾ! ਮੇਰੇ 23 ਦੇ 23 ਵਿਕਾਉ ਨੇ, ਤੂੰ 18 ਲੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਲਾ ਸਾਰੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਧੇ ਮੁੰਡੇ ਕੈਨੈਡਾ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਬਾਕੀ ਜਹਾਜ ਚਤੁਰ ਲਈ ਤਰਲੇ ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੇ ਆ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਸੇਲ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਪਰ ਲੈਣੂੰ ਗਾਹਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਹਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਅਪਣੇ ਆਤੁੜੀਆ ਨੂੰ ਤਰਲਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਬਡੇ ਨਖਰੇ ਨਾਲ 15 ਲੱਖ ਕਿੱਲੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨਾ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਭੀਖ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਹੁਣ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਪਿੰਡ ਕੀ ਕਰਨਾ? ਫਟਾਫਟ ਪੈਲੀ ਵੇਚ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੌਲ ਪਹੁੰਚ, ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਚਾਰ ਟਰਾਲੇ ਹੋਰ ਪਾਈਏ।” ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹ ਪੁਰੀਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਸੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਡ ਸਿੰਮ ਆਏ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੀਫ ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਤੁਕ ਕੀ ਹੈ?

30 ਦਸੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਐਨ ਡੀ ਏ/ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚੀਫ ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ (ਸੀ ਡੀ ਐਸ) ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਸਗੋ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ 'ਚ ਵੀ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸਲਾਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬੀਤੇ 'ਚ ਛਾਕਣਾ ਪਵੇਗਾ। 1861-1947 ਦਰਮਿਆਨ ਬਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆਨ ਆਰਮੀ ਜਾਂ ਫੌਜ 'ਚ 20 ਕਮਾਂਡਰ ਇਨ ਚੀਫ ਸਨ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦਿੱਲੀ 'ਚ 1911 ਨੂੰ ਸਿਫਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਲਰਕਾ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਵੇਲੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਮਲਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗਤੀਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ।

ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿਲ ਦਾ ਗਰਸਾ ਸਹੁਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦ ਮਨ।
 ਦੂਸਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਮੌਕੇ ਫੌਜ ਦੇ
 ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਇੰਡੀਆ ਕਮਾਂਡ
 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਮਜ਼ਦਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਨਰਲ
 ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਅਸਲ 'ਚ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੱਕ
 ਰਿਹਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁੱਖ
 ਦਫ਼ਤਰ ਉਤਰੀ ਕਮਾਂਡ 'ਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ
 ਫੌਜ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।
 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਦੇ ਅੰਤਮ ਕਮਾਂਡਰ ਇਨ ਚੀਡ ਫੀਲਡ
 ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਚਿਨਲੋਕ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕਮਾਂਡਰ
 ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿ ਦੀਆਂ
 ਨਵੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੌਂਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ
 ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕਮਾਂਡਰ ਦੀ ਬਿਊਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਦੇ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ
 ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਊਟਿਸ਼
 ਇੰਡੀਅਨ ਆਰਮੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ
 ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਦਾ ਜ਼ਮਾਵਾਂ ਵਾ ਸਾ।
 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ
 ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ
 ਕਰ ਲਿਆ। 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਆਚਿਨਲੇਕ ਸੁਪਰੀਮ
 ਕਮਾਂਡਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ
 ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਮਾਂਡਰ ਇਨ ਚੀਫ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਤਕਰਾਰ
 ਨਾ ਹੋਵੇ। 11 ਅਗਸਤ 1947 ਦੇ ਜਾਈਂਟ ਛਿਡੇਸ਼ ਕੌਸਲ
 ਆਰਡਰ ਹੇਠ ਆਚਿਨਲੇਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ
 ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ੀ

ਜਿਸੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ
ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਿਤ ਅੰਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ
ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਨ。
ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਇੱਕ ਦਸੰਬਰ 1947 ਨੂੰ ਫੀਲਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਚਿਨਲੇਕ ਦੀ ਰਸਮੀ ਰਿਟਾਈਰਮੈਂਟ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਪਰਿਸ਼ੁਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। 1947 'ਚ ਮੇਜ਼ਰ ਜਨਵਰਿ ਐਮ ਜੀ ਵਿਸਲਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ

ਆਰਮੀ ਸਟਾਫ ਸਨ। ਇਹ ਕਿਹਾਂਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 1955 ਤੱਕ ਫੌਜੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡਰ ਇਨ ਚੀਫ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਤੱਕ ਹੀ ਸੰਮਿਤ ਸੀ। ਹਾਵਾਈ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਕਮਾਂਡਰ ਮਿਲੇ ਸਨ। 64 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 24 ਦਸੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ (ਪੀ ਆਈ ਬੀ) ਨੇ ਕੈਨੇਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਚੀਫ ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ ਸਟਾਫ ਦਿਲਖਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਉਣਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, 'ਹੋਰੋ

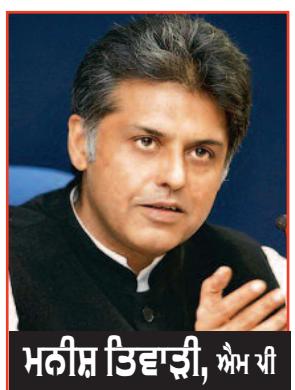

ਜਨਰਲ ਆਫੀਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਬਿਊਟਿਸਟ ਟਰੂਪਸ ਨਿਯੁਕਤ
ਹੋਏ ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਬਿਊਟਿਸਟ ਯਾਨਿਟ ਤੱਕ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ
ਸਮਰਸੈਟ ਲਾਈਟ ਇੰਡੈਂਟਰੀ-ਪ੍ਰਿਸ ਅਲਬਰਟਸ ਦੀ ਵਿੱਕ
ਬਟਾਲੀਅਨ 28 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਗਈ
ਫਿਰ ਦਸਰੀ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦਿ ਬਲੈਕ ਵਾਚ ਰਾਇਲ
ਹਾਈਲੈਂਡ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸਟ, ਜੋ ਅੰਤਿਮ ਬਿਊਟਿਸਟ ਆਰਮੀ ਯੂਨਿਟ
ਸੀ, ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 25 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਛੱਡ
ਗਈ। 1947-1966 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ
ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡਰ ਇਨ ਚੀਫ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਤੇ
ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ 1955 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ
ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ
ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਦਿ ਆਰਮੀ ਸਟਾਫ਼ ਰੱਖ
ਦਿੱਤਾ। ਜਨਰਲ ਰਸੋਂ-ਦਰਨਾਥ ਸਿੰਘ ਜਡੇਜਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫੌਜ
ਦੇ ਆਖਰੀ ਕਾਮਾਂਡਰ ਇਕ ਜੀਵ ਅਤੇ ਵਸਤ ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਦਿ

ਲਿਖਿਆ ਬੇਤਰ ਸੀ ਝੀ ਐਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਫੌਜ
ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ ਦੇ
ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਅਤੇ
ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ
ਦਫਤਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ
ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ, ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਅਤੇ
ਡਿਫੈਂਸ ਸਟਾਫ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖ
ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚੀਡ ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ ਸਟਾਫ ਚੀਫ
ਆਫ ਸਟਾਫ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਥਾਈ ਚੇਅਰਸੈਨ ਵੀ ਹੋਣਗੇ
ਉਹ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫੌਜ
ਸਲਾਹਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਨਗੇ। ਤਿੰਨੇ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ
ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ
ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੀ ਝੀ ਐਸ ਕਿ

A portrait photograph of Balraj Singh Sippy, a middle-aged man with dark hair and a well-groomed mustache. He is wearing a blue zip-up jacket over a light-colored collared shirt. The background is plain and light-colored.

ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਐਸ.ਆਰ. ਪੰਡੇਰੀ ਸਿੱਧਵਾਂ

ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾਝੀ, ਐਮ ਬੀ

Raja King of Sweets Now Presents

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT • FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI) • KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੌਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸਾਚੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੁਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

OAKLAND

ਨਵੇਂ ਆਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਰੱਕਾਂ ਲਈ ਹਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL NEW TRUCK SALES

Direct 510-577-5509 | Cell 510-613-3573

hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8099 S COLISEUM WAY, OAKLAND, CA 94621

ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ- ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ 'ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ'

ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬੋਲਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਂਗੇ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ-ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 7 ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੌ-ਦੋਂ ਸੌਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬੋਲੀਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਤਕਰੀਬਨ 15-16 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਦੇ ਬੱਚਾ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬੋਲੀ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬੋਲੀ ਜੋ ਉਸ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਗੀ ਬੋਲੀ ਜੋ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿੱਚਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਵੀ ਹਨ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਤੁਰੱਕੀ ਕਰਨੀ ਲੇਚਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਲਵੇ। ਪਰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਭਾਵ ਕੁਝ ਅੱਲਗ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਠਾਂਕ ਕੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਕਰਦਾ ਗਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਨਾਟਕ 1960 ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਥੋਂ ਕੈਲੇਫੇਰੀਆ ਜਾਂ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਤੇ ਬਹੁਤ ਨਾਮੀ-ਗਰਾਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾਂ ਹੋਨ ਖੇਡੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਵਰਗੇ ਲਿਖਣਹਾਰੇ ਦੇ ਖੇਡੇ ਡਰਾਮੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਯਾਦ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਡਰਾਮਾਕਾਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉੱਤਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਵਿਖਾਉਣ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਚੰਡੇ ਦੁਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾ ਲੰਮੀਆਂ ਪੀਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਉਧੇਤਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਜ਼ਿੰਹੀ ਸਾਡੀ ਸਕੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨਿਭ-ਨਿਭ ਪੈਂਦੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਲਈ ਹੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਰੋਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸੋਹੇਲੇ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਆਪਣੀ ਸਕੀ ਮਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਬੋਲੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ/ਧੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਰੱਸਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਗਿਣਨ ਜੋਗੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਕੁਝ ਹਨ, ਆਮ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ।

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਅਣਥੱਕ ਸਫਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਇਨਸਾਨ ਅਵਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 12-13 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਤਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਾਲ ਤੁਰੇਗਾ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

2008 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਤਾਰ 12 ਸਾਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਢੁਕੇ ਆ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਨਹੀਂ, 12 ਨਾਟਕ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਭੋਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਦੋ-ਤੰਨ ਨਾਟਕ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਖੇਡੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾਂ ਹੋਠ ਖੇਡੇ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹੀ ਜ਼ਨੂੰ ਉਹੀ ਕਲਾਸ। ਇਹ ਲੰਮੇ ਪੈਂਡੇ ਦਾ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਤੁਰਦਾ-ਤੁਰਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਫਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜਿਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਐਤਕੀ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਜਨਵਰੀ 25, 2020 ਦੀ ਹੈ, ਦਿਨ ਸ਼ਾਨਿੰਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6.30 ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਇਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਉਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ ਦੁਆਬਾ ਦਾ ਉਹ ਸਿਨੇਮਾ ਜਿੱਥੇ 1969 ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਲਮ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਾਹਜ਼ ਹੈ' ਲੱਗੀ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕ ਜੁੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੇ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਰੁਮਲ ਬੁਨ੍ਹ ਕੇ (ਮੇਨੇ ਪੰਜਾਬੀ) ਵੀ ਅੰਦਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਵਜ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਹੌਲ ਐਸਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ

ਸਤਿਨਾਮ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿਨੇਮੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਖੁਦ ਹੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਫਿਲਮ 8-9 ਹਫ਼ਤੇ ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਤੰਨਾਂ ਸ਼ੋਆਂ 'ਚ ਰਲਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕਹਾਈ ਜੋ ਉਸ ਛੋਟੇ ਜਿਥੇ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ

ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਭੁਖ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਬੈਠਾ ਬੋਈਮਾਨੀ ਦਾ ਭੂਤ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮਾਤ੍ਰ ਦੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਵੀ ਭੂਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਰੋਲ ਪਾਲੀ ਧੱਨਲਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਭ ਪਾਸੇ ਮਾਹੌਲ ਉਹੀ 1969 ਵਾਲਾ ਹੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖੇਡੇ 12-13 ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਾਅ ਤੇ ਮਲਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੰਨੀ ਕੁਝ ਪੈਂਦਾ ਇਹੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਗੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਪਰ ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਸੀਨਾਂ ਤੋਂ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਜੋ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਤਿਯੁਗ ਵਰਗ ਸਮਾਂ ਵੀ ਗਿਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਵਿਖਾ ਕੇ ਉਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਤੇ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੱਚੀਸੂਚੀ ਉਸੇ ਸੱਦੀ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਹੋਈਏ।

ਨਾਟਕ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸ੍ਰਿੰਗ ਧਨੋਆ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਪੱਤਣਾਂ ਤੋਂ ਰੋਣ ਖੜ੍ਹਾਂ' ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸੱਤਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਾਟਕ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਸਤਹਿ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੀ ਖੇਡਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਨਾਟਕ 'ਬਰਾਡਵੱਡ' ਤੋਂ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਉਠੋਂ ਕੇ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਅੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਲਿਖ ਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣਾ 'ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ' ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਪੱਧਰੀ ਸਮਝ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਨਹੀਂ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਅੱਜ ਦਾ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਲਿਖਵਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਤ੍ਰੀਆਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ

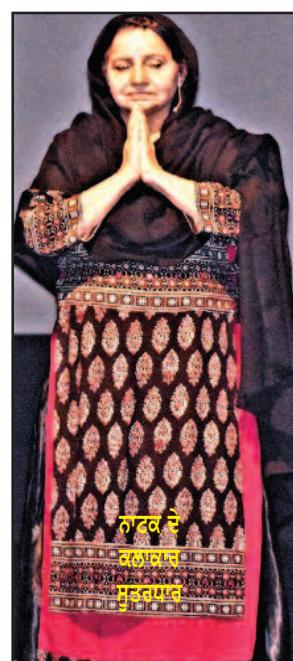
'ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1. ਭੇਡਿ ਜੰਸੀਮੀ ਭੇਡਿ ਨਿ-ਮੀਐ ਭੇਡਿ ਮੰਗਣ ਵੀਆਹੁ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ 1

ਰਾਗ ਆਸਾ- ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਇਆ ਗਿਆ।

2. ਗਗਨ ਮੈਂ ਬਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦ੍ਰੂ ਦੀਪਕ ਬਨ

'ਮਿਟੀ ਧੂੰਦ ਜਗ੍ਹ ਚਾਨ੍ਹ ਲੁ ਹੋਆ' ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਝਲਕੀਆਂ

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppaldental.com

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ
ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ
ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਰਾਮ
ਲਈ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538

510-773-8810

Quick Lube & Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੋਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹੌਰੇ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Banwait

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਪਰਵਾਸ: ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਡਬੀਤੀ

ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ 7 ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਸਨਿਹੋ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸੁਫ਼ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਇਰਾਕ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਏਜੰਟ ਟਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ 9 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਵਾਂਗ ਭੇਜਿਆ। ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਈ।

ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਛੋਕਰਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਰਣਦੀਪ ਕਮਾਰ ਆਖਦਾ ਹੈ," ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਥੇ ਜਿੰਹੀ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਇੱਥੇ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਸਭ ਸੋਚ ਕੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ।" ਰਣਦੀਪ ਕਮਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਨੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।" ਰਣਦੀਪ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਣਦੀਪ ਕਮਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਇੱਥੇ ਪਲੰਬਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। "ਘਰ ਦਾ ਠੀਕ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕਰਗੇ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ 4-5 ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਰੀਬ 2-4 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗੇਗਾ ਹੀ।" ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੋਲੀ ਨਾਲ ਕੱਟੇ।

"ਸੁਰਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਠੀਕ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕੋਲੀ ਚਾਵਲ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਕੱਟੇ। ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਇਹੀ ਸੋਚਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਆਈਡੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਬਸ ਲਾਰੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਦੇ ਦਿਨ ਰੁੱਕ ਜਾਓ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਰੁੱਕ ਜਾਓ।" "ਅਸੀਂ ਇਹੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ

ਇੰਡੀਆ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਝ ਵੀ ਉਹ ਪੈਸੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ।" "ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਰੀਬ 50 ਫੈਸਟ ਮੁੰਡੇ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ੁਲਤ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਏਜੰਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਏਜੰਟ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ। 9 ਮਹੀਨੇ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਹੀ ਅੱਖੇ ਕੱਟੇ।" ਰਣਦੀਪ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ

ਵਿੱਚ 39 ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਮਸੀਹ ਨੇ ਜਿੰਥੇ ਆਪਣੀ ਇਰਾਕ ਜਾਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੱਸੀ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬਦਤਰ ਹਾਲਾਤ ਉਤੇ ਵੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਗੁਰਬਤ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਇਰਾਕ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਸਿਕਾਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈਐਸਾਈਐਸ ਦੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦੀ ਤੋਂ

ਦੁਬਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੁਬਈ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਗੁਪਤਾ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ।

ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਰਾਕ ਜਾਣ ਲਈ 1.3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰਜੀਤ ਖਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ੁਰਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਵਧੀਆ ਰਹੇ, ਉਦੋਂ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੌਲੀ

ਹੌਲੀ ਤਨਖਾਹ ਘੱਟ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗਤਨ ਲੱਗੇ। ਹਰਜੀਤ ਮਸੀਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਉਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਵੀ ਆਮ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਫੈਕਟਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਘਰ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ

ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਆਈਡੀ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੋਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੀਅ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਰਦਿਉ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਹੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮਾਡੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਇਰਾਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਜਾਨਵਾਨ ਹਨ ਜੋ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਇਹ ਖਤਰਾ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਵੱਸਣ ਲਈ ਲੋਕ ਕਿਹੇ ਜਾਹ ਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ (1914) ਤੋਂ ਮਾਲਟਾ ਕਾਂਡ (1996) ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰਾ 1996 'ਚ ਇੱਲੋਂ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਲਾਗੇ ਲੁਕ ਕੇ ਲੰਡਨ ਪੁੱਜੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਸੈਣੀ, ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭਰਾ ਦੀ ਲੰਡਨ ਦੇ ਹੀਂਖਰੇ ਦੀ ਹਵਾਈ ਪੱਟੀ ਉਤੇ ਗਿਰ ਕੇ ਮੱਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣ

ਕੁਮਾਰ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ 74 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਕੜੇ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦਾ ਮਾਨਨਾ

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਸਰ ਹੋਏ ਤਾਂ 22 ਸਾਲਾ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 23 ਸਾਲਾ ਰਾਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੱਸਾਂ ਪਈਆਂ ਜੋ ਖਬਰਨਵੀਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖ-ਹੜਤਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਬਰੀ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦੀ-ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਜੀਆਂ ਦੇ ਸਨਾਖਤ ਜਿੰਨੇ ਨਕਸ

ਇਸ ਮਸ਼ਕ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਘੋਰੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਨਾਲ ਯੰਦਾ ਕਰਦੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਅੰਕਤਾ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਕਿਸੇ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਰੋਜਗਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਮਾਲਟਾ ਕਾਂਡ ਦੀ ਬੇਕਿਰੀ ਬੇਪਰਦ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦੋ ਭਰਾ (ਪ੍ਰਦੀਪ ਅਤੇ ਵਿਜੇ) ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਲਾਗੇ ਲੁਕ ਕੇ ਬਰਤਾਨੀਆ

ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਅਤੇ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਦਰ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰ ਗਸਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੂਮ ਸਾਗਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਤਸਕਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬੂਰੇ-ਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਚਲਾਂਦਾ ਖਾਸਾ: ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਉਜ਼ਿਤਿਆਂ ਨੇ ਤੁਰਕੀ, ਗਰੀਸ ਅਤੇ ਬਾਲਕਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨਿਕਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੇਘਰੀ ਨੇ

ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿਰਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੰਦਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਦੇ ਰੇਗਿਸਟਰਾਨ ਵਿੱਚ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸੁੱਤ

ਮਹਿਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਗੈਰ-ਸੰਜੀਦਗੀ

ਜਦੋਂ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੈਦਪੁਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਤਸ਼ਦਦਿ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਕੁਰਲਾ ਉਠੇ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜਤਾਂ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਰੇਆਮ ਮਾਸੂਮ ਅਤੇ ਨਿਹਿਬੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਥਰ-ਬਾਰ ਫੁਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਬੁਹਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਉਹੀ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਤ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਡਾਕੇ, ਚੇਰੀਆਂ, ਕਤਲ, ਮਾਰਧਾਤ, ਬਿਨਾਂ ਡਰ-ਭੈਅ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜਤਾਂ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਿੰਦੇ 2 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਾਸੂਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਵੈਟਰਨਗੀ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ 4 ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਟਰੋਲ ਪਾ ਕੇ ਸਤਾਂ ਕੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਕੁਰਲਾਈ ਹੋਊ? ਸਾਇਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁਰਲਾਹਟ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਹੱਥੋਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਉਰੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 30 ਜੂਨ ਤਕ ਦੇਸ ਵਿਚ 24212 ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹੋਏ। ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 4000, ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ 130 ਤੇ ਹਰ 5 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਮਸਲਨ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਹੈ। ਕੀ ਅੱਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੰਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ? ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ 0.ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਮੁੱਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਤਾਂ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਲਗਪਗਾ 1 ਲੱਖ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਬਕਾਇਆ ਪਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੇਸ ਬਲਾਕਿਆ ਹਨ।

ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗਲਤ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਅੱਜ

ਸੋਚ ਕੇ ਰੂਹ ਕੰਬ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦਾ ਕੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਜਨਮ ਲੈ ਵੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਇਨਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਤਰਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੋਵ ਫਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਢਾਹਾ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੰਜਕਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਜਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਜਕਾਂ ਨਾਲ ਦਰਿਦਰੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਹੱਦਾਂ—ਬਨੇ ਵੀ ਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਥੂਆ ਵਿਚ ਇਕ ਪਸੂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੀ 6 ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸੰਨ 2012 ਵਿਚ ਨਿਰਭੈਆ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 6 ਜਿਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਹਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਜਾਲਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣਾਂ ਤਕ ਉਹ ਕਾਰ੍ਹੂਨੀ ਚੋਰ-ਮੌਰੀਆਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਬਚਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਉਦੀਂਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਝ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ 2013 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਰਭੈਆ ਫੰਡ 'ਚੋਂ ਸੁਖਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ 9% ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਅਣ-ਖਰਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਧਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੇਘਲਿਆ, ਮਨੀਪੁਰ, ਸਿੰਕਮ, ਤਿਪੁਰਾ ਅਤੇ ਦਮਨ-ਦਿਓਹ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਇਸ ਰਕਮ 'ਚੋਂ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਵੀ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫੰਡ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲ ਭੇਜੇ ਗਏ 1649 ਕਰੋੜ 'ਚੋਂ ਸਿਰਫ 147 ਕਰੋੜ ਰੁਪਈਏ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਫੰਡ 'ਚੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਡੇ-ਕਰਾਟੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਅੱਗੇ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਬਸ ਸਟੈਂਡਾਂ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਿਤ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਕੈਮਰੇ ਲਗਵਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੰਡ 'ਚੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਤਜਵੀਜ਼ਸੂਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਧਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਜਾਮ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਮਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਦਰਦਨਾਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉੱਤੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਨਾਵ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਹੈ।

ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਨੇ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਪੀਤੜ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡ ਦਿੱਤਾ। ਪੀਤੜਾ ਦੀ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਫਤੇ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਜਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਗਈ। ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਤੱਕ ਦਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ? ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨਤਾ ਸਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਮੀਰ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੂਰੀਆਂ ਬੁਬਲ ਲਾਹਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ ਬਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਅਥੇਤੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੇਤਾਂ ਉਪੱਜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮ ਕਰ ਕੇ ਪੈਸੇ, ਰੁਟਬੇ ਕਾਰਨ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬੋਡਾ-ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇਂ ਰਹਿ ਕੇ ਜਮਾਨਤ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਹੁਣ ਕੁਝ ਡੇਰਾਦਾਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਬਾਬੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਜੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਜਥਰ-ਜਨਾਹ ਮਗਰਾਵ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਘੱਟੇਗੀ। ਈਰਨ, ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਦੁਬਈ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਸਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਕਿਨੀਂ ਹੀ ਤਰੀਕੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੱਥਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਡੀ ਸੌਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ। ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮੀਰਿਕਾ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਛਿਉਟੀ ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੀ ਮਜਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਰਨ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਕੋਠਿਆਂ 'ਤੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਲ ਧੰਦੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਫੜੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਫਿਰ ਉਹੀ ਕੰਮ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੁਰੰਚ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਪੀਂ ਨਿਤਿਆਂਨਾਂ ਮਿਲਾਵ ਕਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

| ਪਿੰਡੀਪਾਲ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਕਿੱਥੋਂ ਕਿਵਲ ਆਉਦਾ ਹੈ ਟਿੱਡੀ ਦਲ?

ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਧ ਐਸ਼ਵਰੀ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਟਿੰਡੀ ਦਾ ਛੋਟਾ-ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਚੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਸਾਧਾਰਨ ਹਰੇ ਟਿੰਡੇ ਦੀ ਨਸਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟਿੰਡੇ 'ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏਕਾਕੀ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰੇਕ 10-12 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅਨੁਕੂਲ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਰਮੇਨ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਵਜ੍ਞਾ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ- ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਚਾਰਾਗਾਹਾਂ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਇਹ ਫਸਲਾਂ ਜਾਂ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਣ ਪਰ ਮਨ ਮਾਫਕ ਮੌਸਮੀ ਹਾਲਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਸਾਲ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਸੋਂਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰੀ ਬਾਰਿਸ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਇਕ ਦਮ ਹਰਿਆਲੀ ਅਤੇ ਨਮੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚਲਾ ਸੈਰੋਟੋਨਿਨ ਨਾਮਕ ਰਸਾਇਣ ਅਜਿਹੀ ਉਤੇਜਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਧਤਾਧਤ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਦਾਇਸ਼ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਇਹ ਨਵੀਆਂ ਬਾਵਾਂ ਵੱਲ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਐਂਟਾਰਕਟਿਕਾ, ਯੂਐਂਸਏ ਅਤੇ ਕਿੈਨੈਡਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਦੇ
ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ
ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਅਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਦਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਸਰਾਮ ਲਈ ਰੁਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਤੋਂ-
ਰਾਤ ਲੱਖਾਂ ਅਛੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹੀ
ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੌਚੇ ਧੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਉਡਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਣ ਤਕ
ਫਸਲਾਂ ਚੱਟ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਜ ਇਹ ਰਹੀ-ਸਹੀ
ਹਰਿਆਲੀ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਦੇ ਹਨ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦੇ ਝੁੰਡ
ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ
ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਬੋਹੁਦ ਵੱਧ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਰੋਟੋਨਿਨ ਵਧਣ
ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਭੂਰੇ ਤੋਂ ਹਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਮ
ਇੰਡਾ ਅੜੇ ਕੱਖ ਸੈਗੋਂਸ ਰੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੱਤ ਮਾਤਾਵਾਂ

ਨੂੰ ਆਕਰਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ
ਰਗੜ ਕੇ ਇਕ ਉਤੇਜਕ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਇੰਜ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਾਰਨ ਅਣਗਿਣਤ ਅੰਡੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਰਬਾਂ ਟਿੰਡੇ ਸਾਮਲ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰਾਂ ਤਕ ਫੈਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੰਠ ਕਰੇਤਾ
ਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਝੁੰਡ ਨੂੰ ਝੂਰਪ ਵਿਚ ਪਲੇਗ
ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਤੇ ਇਕ ਝੁੰਡ ਤੋਂ ਕਈ ਝੁੰਡ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ
ਅੰਡੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਸੰਭਾ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਵਾਨ
ਹੋ ਕੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ
ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ
ਸੂਰਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ
ਨਾਲ ਸਫਰ ਜਾਰੀ
ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ
ਦਿਨ ਵਿਚ 10-15
ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ
ਫਾਸਲਾ ਤੈਆ ਕਰ
ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਝੁੰਡ
ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ
ਬਾਅਦ ਭੋਜਨ ਖਾਣ
ਲਈ ਰੁਕਦਾ ਹੈ।
ਇਕ ਝੁੰਡ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ
ਅੰਦਰਿਆਂ ਦੇ ਤਿੰਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦੋ ਦੋ ਪ੍ਰਤਾਪੇ ਚੰਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਨ।

ਆਡਿਆ ਦ ਟੱਠ ਜਵਾਨ ਹ ਕ ਅਗਲ ਝੂਡ ਵਿਚ ਸਾਮਲਾ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਟਿੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ
ਬਾਵਜੂਦ ਨਵੇਂ ਟਿੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਝੂੰਡਾਂ ਦੀ
ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਪੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਉਠਣੇ
ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਪੌਦੇ ਖਾਣ ਅਤੇ ਮਰੀਨਾਂ
ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੁਜਾਰਦੇ ਹਨ। ਝੂੰਡ ਉਦੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ
ਵੱਧਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਵਨਸਪਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ
ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਇਕ ਰਿਲਾਈਪ ਗੱਲ ਹੈ
ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅਫਰੀਕਾ, ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ
ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕ੍ਰੀਮਤੀ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥ
ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਮ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚ ਰਮਜ਼ਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਇਸ ਦੀ ਸੁਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯਮਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟਿੰਡੀ ਦਲ
ਖਾਣਾ ਇੰਨਾ ਪਸੰਦ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ
ਨੂੰ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਪਿਆ ਸੀ।

19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਕਈ ਯੂਰਪੀਅਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬ, ਮਿਸਰ, ਮਰਾਕੋ ਅਤੇ ਜਾਗਰਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਆਮ ਹੀ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਸੋਡੀਅਮ, ਫਾਸ਼ਡੋਰਸ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ, ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ, ਆਇਰਨ ਅਤੇ ਜਿੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦਾ ਹਮਲਾ ਜਾਗਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਇਆ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਹਮਲਾ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹ 1993 ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਖੇ ਤੱਤਪੂਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਈ ਵਾਤਾਂ ਵੱਡੀ

નુકਸાન કર ચુંક
હૈ અતે હુણ તક
ચાર લખ હૈકટેરાર
ફસલ ઉબાહ હો
ચુંકી હૈ। ગુજરાત દે
કંદ્ધ, પટન,
બાંસર્કઠ અતે

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ
ਜੈਸਲਮੇਰ, ਬਾਰਮੇੜ,
ਬੀਕਾਨੇਰ, ਜਲੌਰ,
ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ
ਹਨੂਮਾਨਗڑ੍ਹ, ਅਤੇ
ਚੁਗੂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਕੇ ਨਾਲ ਚੁੱਝ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੇ ਲੱਕ ਤੌਤ ਵਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਸਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦਾ ਬਰੀਡਿੰਗ ਮੌਸਮ ਗਰਮੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਖਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਇਲਕਾ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਧਣ-ਛੁੱਲਣ ਲਈ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮਾਕੂਲ ਮਹੌਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਹਮਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਤਕ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ ਚਿਰ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਪਿਲ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਹੰਬਲਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਘੱਟ ਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਸੀਬਤ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਦਾ ਖਿਮਾਜ਼ੀਤ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕਤਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਟਿੰਬੀ ਦੱਲ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਜ ਆਉਣ ਤੋਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਸੱਭਿਆਤਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਮਿਸਰ ਦੇ ਪਿਰਾਮਿਡਾਂ ਵਿਚ (5500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੂਨਾਨੀ ਗ੍ਰੰਥ ਇਲੀਅਡ ਅਤੇ ਬਾਬੀਬਲ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੋਂ 3000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਕੰਟਰੋਲ ਮੰਤਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਇਨਸਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਈ ਥੋੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਥੀਆਂ ਲੁਕੀ ਸਿੱਪੇਤਾਂ ਦਿੰਗਾ ਹੈ।

911 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਇਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋ ਪਏ ਸੋਕ ਅਤੇ ਭੁੱਖਰੀ ਕਾਰਨ 98% ਆਬਾਦੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਨ 1966 ਤੋਂ 1969 ਤਕ ਅਫ੍ਰੀਕਾ, ਅਰਬ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਹਿਰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦੇ ਝੰਡ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 30 ਅਰਬ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਕਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਨ 2003-04 ਵਿਚ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਸੂਡਾਨ, ਮਾਰਾਕੋ, ਅਲਜ਼ੀਰੀਆ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ 3000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀਆਂ ਛਸ਼ਲਾਂ ਬਚਾਉਣ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

20वੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਕਾਬੂ ਹੋਠ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਪੱਥਰੇ ਅਤੇ ਭਿੱਸਟ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਲਗਾਤਰ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਸਿਰਫ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਅਛੇ ਅਤੇ ਲਾਰਵਾ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਡਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਲਗਪਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਆਰਗੈਨਿਕ ਵਾਇਰਸ (ਮੈਟਾਰੀਜ਼ੀਮ ਅਕਰੀਡਮ ਉਲੀ) ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਟਿੰਡੀ ਦਲ 'ਤੇ ਸਪਰੋਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਟਿੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਸੀ ਸਪਰਸ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਤੌ ਦੁਸਰੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਝੁੰਡ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਦਕਾ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਇੱਕੈਟਾਵੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਟਿੰਡੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਝੁੰਡ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤਿਆ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਵਿਆਹ - ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਝਰੋਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਮੂਰਤੀ ਧਨ ਪਿਰੁ ॥ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥
ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਦੇ ਰੁਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁੰਦ
ਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਚਾਰ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ
ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਅਸੀਸ ਹੈ। ਏਨਾ
ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਸਫਰ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਫਰ ਦਾ ਦਰਜਾ
ਹਾਸਿਲ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੱਥੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ
ਅਹਿਮ ਰਿਸਤੇ ਨੂੰ ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਤੈਆ ਕਰ ਕੇ ਯਰਤਾ 'ਤੇ
ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਚਿੰਟੇ ਚੌਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੰਨ ਕੀਤੇ' -
ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਿੰਦਗ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਨੂੰ
ਪਵਿੱਤਰ ਰਸਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-
ਨਾਲ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਰਸਮ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਤੇ ਕਈ
ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਅਫਸਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੰਟੇ ਕੁਝ ਅਤ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਮਹਿਮਾਨ ਵੀ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸੌ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣ ਦੇ ਫਰੋ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸੇਵਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਜਿਕ ਦਬਾਓ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਉਠ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪੜ੍ਹਦੀ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀਆ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਚੰਗੀ ਦਿਖ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਵੇਂ

ਗਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਪ੍ਰੀ-ਵੈਡਿੰਗ ਸ਼ੁਟ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਵਾਜ਼ ਨੇ ਸਾਡਾ ਬੁਹਾ ਖੜਕਾਇਆ ਹੈ। ਲੋਹੜੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੱਸੀਆਂ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਧੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ”ਵਿਹਾਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰੀ-ਵੈਡਿੰਗ ਸ਼ੁਟ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ,” ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਧਰਤਲ 'ਤੇ ਮੋਤ ਲਿਆਂਦਾ ਪੁਰਾਤਨ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਮਨਮੋਹਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੱਠ-ਦਸ ਜੋਤੇ

ਉਦੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਤੇ ਰਸਾਮੋ-
ਰਿਵਾਜ ਅਤਿ ਸਾਧਾਰਨ ਸਨ। ਇੱਥ ਸਾਂਦਲ ਅਤੇ ਗੰਜੀ
ਬਾਰਾਂ ਆਬਾਦ ਹੋਈਆਂ। ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ
ਲਾਇਲਪੁਰ ਆਟਾ ਮਿੱਲਾਂ, ਤੂੰ ਪਿੰਜਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ
ਅਤੇ ਕੋਹਲੂਆਂ ਦਾ ਸਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ
ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਉਸਤਾਦ ਧਾਰਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਚੁੱਪ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਹੋਇਆ
ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ
ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਖੂਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ
ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੂਸ਼ੀਆਂ ਸਰਾਬ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਖਾਣਿਆਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਸ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਭੇਜਨ
ਅਤੇ ਸਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਸ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਵਿਵਹਾਰ
ਅਤੇ ਵਿਚਰਨ ਚੌਂ ਡਿਊਟੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋ ਰਹੀ ਰਿਹਾਰਸਲ

ਵਿਆਹ ਦੇ ਗਾਉਣ: ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਨੂੰ ਭਿਉਣ-ਸਕਾਉਣ ਤੇ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮਹੀਨਾ-ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕੰਧਾਂ-ਕੰਪੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਪਰੋਲਾ ਫੇਰਦੀਆਂ ਅੰਤਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਮੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਖੂਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੁਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦਰਜੀ ਘਰ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਭੱਠੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਇਨ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਖੂਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੋਖਾ ਵਧਾ ਕਰ ਜਾਂਦਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਕੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੇਲੀਆਂ ਗੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਰੰਗ-ਬਿੰਗੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਖੁਸ਼ਬੋਅਾਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇ। ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਤੋਂ ਵਿਹਲੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਆਂਢ੍ਹ-ਗੁਆਂਢ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰਤਾਂ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਲੰਬੀ ਹੋਰ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਤੇ ਫੇਰ ਟਿਕੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਤੱਕ ਗਿੱਧਾ ਪੈਂਦਾ। ਆਵਾਜ਼ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਦਿੰਦੀ:

ਤੂਬਾ ਉਥੋਂ ਈਥੋਂ ਵੱਚੁ ਗਾ।”
ਆਖਰੀ ਦੋਵੇਂ ਲਾਈਨਾਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰ
ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਝਾਲ ਵਾਲੇ ਪੁਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਂਗ
ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਧਮਾਲ ਪੈਂਦੀ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮਾਗਮ
ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ
ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਲੇਡੀਜ਼ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਰ ਰਾਤ
ਪਹੁੰਚੇ। ਟੈਂਟ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਕੁਝੇ ਹੱਡੀਆਂ
ਚੱਬ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਜ਼ ਗਲਾਸਾਂ ਤੇ ਬੋਤਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪੇਂਦੇ
ਡੀ.ਜੇ. ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ, ”ਐਨਾ ਵੀ ਨਾ ਡੋਚ ਸੱਪ ਮਾਰਿਆ
ਕਰੋ, ਐਵੇਂ ਸੁੱਕੀ ਵੇਂਦਰਾ ਨਾ ਚਾਤਿਆ ਕਰੋ, ਬੱਤ੍ਰਾ ਬਹੁਤਾ
ਲਿਮਕਾ ਵੀ ਪਾ ਲਿਆ ਕਰੋ।” ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਤੱਕ
ਡਾਂਸ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਘਸਮਾਣ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਗਨਾਂ ਭਰੇ
ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਅਥਾਹ
ਮੰਦਭਾਗੇ ਹਨ। ... ਹਾਏ ਓ, ਅਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਇਉਂ। ਹੋਰ
ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਸਰਾਬ ਦਾ ਖੁੱਲਮ-ਖੁੱਲਾ ਸੇਵਨ
ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਾਵੇਂ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਸ ਦੀ ਸੀਮਤ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ
ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਸਜਾ-ਸਜਾ ਕੇ ਸਰਾਬ ਦੇ ਸਟਾਲ
ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ। ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ
ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਅਫਸਰ ਦੇ
ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਹਿਰ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਮਾਣ-ਮੱਤੇ ਅਤੇ ਮੋਹ-ਭਿਜੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦਾ।
ਉਥੋਂ ਬੈਠਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ
ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੋਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ
ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ
ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ
ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾਉਣਾ ਸਾਡੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ
ਅਗਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਣਤਾਈ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਵਿਆਹ
ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਾਸਤੇ ਅਤੇ ਦੁਧਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਅੰਤਰ
ਛਾਈ-ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ
ਸਮਾਂ ਵੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਕਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸਿਆ
ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਤੁੱਝੇ ਤੇ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋਕੀ ਨਾਲ
ਮੁੰਹ ਸੁਆਦਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਸਵੀਟ ਡਿਸ਼ਨ ਦੇ
ਕੈਟਾ-ਲਾਗਜ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਡੀਅਨ, ਸਾਊਥ
ਇੰਡੀਅਨ, ਇਟਾਲੀਅਨ, ਚਾਈਨੀਜ਼, ਰਸੀਅਨ ਤੇ ਸੀ
ਫੂਡਸ - ਵਿਆਹਾਂ ਮੌਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਪਰੋਸੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ
ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਲੇਟ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਪਾ
ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸੇ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬੇਵੱਸ ਧੀ ਦੇ
ਹੰਡੂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਭਾਗੇ ਬਾਬਲ ਦਾ ਪਸੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਅਬਾਹ ਖਰਚੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੋਕ, ਮੰਗਣਾ, ਪ੍ਰੀ-ਵੱਡਿੰਗ ਸੂਟ, ਲੇਡੀਜ਼ ਸੰਗੀਤ, ਵਿਆਹ, ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ। ਉਹ ਲੋਕ ਕਿਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਧੀ ਆਖ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ, ਚੰਨੀ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਅਬਾਹ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਜਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ, ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਦੌੜ- ਸਾਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਆਈਲੈਟਸ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਰਹਡਾਰ ਨੂੰ ਤੱਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੈਲੇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਵਿਆਹ ਚੌਂਵੀ-ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿ ਹੋ ਕੇ ਕਰੋੜ-ਕਰੋੜ ਨੂੰ ਅੱਪਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍਷ੇ ਇੱਕ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਅੱਸੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਹ ਬਦਾਕਿਸਮਤ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਲੱਖ ਸਜਾਵਟੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਖਰਚਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਟੁੱਟ

ਫੋਟੋਆਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਇੱਕ, ਦੋ-ਦੋ ਕੈਮੀਟਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬੈਚ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਇੱਕੀ ਕੁ ਵਹਿੰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੱਕੜੀ ਨੂੰ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਆਏ ਸੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ''ਚੁੰਨੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਥੱਲੇ ਕਰੋ, ਹੋਰ ਸਰਕਾ ਦਿਓ, ਹੋਰ ਝੁਕ ਜਾਓ, ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਲਵੋ।'' ਮੈਂਬੈਂਡ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਪਰ ਝੱਟ-ਪੱਟ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਰਜਿਆ, ''ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਪਲੇਸ ਹੈ ਅਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।'' ਉਹ ਬੈਚ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਇੱਛ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖ ਨਾ ਸਕਾਂ। ''ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,''' ਉਸ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰੁਕ ਕੇ ਆਖਿਆ। ਪੰਟਾ ਕੁ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਚੱਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਭੋਲਾ ਫੜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ''ਜਿਸ ਲੱਕੜੀ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰੀ ਪੋਤਰੀ ਹੈ,''' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਵੀਜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਫੋਟੋਆਂ ਮੰਗਵਾਉਂਦੇ ਆ ਨਾ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂ ਦੱਸਿਆ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਾ ਲਾ ਸਕਿਆ। ਵੱਧ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਰਿਵਾਜ ਨੇ ਅੰਰਤ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੋਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਗ-ਸਰਮ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹੋਦ ਬਿਨਾਂ ਮਹਿਕ ਦੇ ਵੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਅਸੀਂ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਉਥਾਂ
ਗਏ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਝੰਗ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼
ਛਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁਢਦਾ ਰਾਵੀ ਕਿਨਾਰੇ
ਨੂਰ ਵਲੀ ਸਾਹ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਰੁਕਿਆ। ਇਨ ਛਿਪਿਆ,
ਅਜਾਨ ਗੁੰਜੀ, ਉਸ ਨੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਰੀਝ ਨਾਲ
ਤੱਕਿਆ ਅਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚਦੀ ਛੁਪ ਗਏ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ
ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖਿਆਲ
ਆਇਆ ਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ
ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਦਰਿਆ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰ ਕੇ
ਨਹਿਰਾਂ ਕੁੱਛਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ। ਨਹਿਰਾਂ, ਸੂਇਆਂ,
ਕੱਸੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛ ਗਿਆ। ਖਾਲ ਪੱਕੇ ਹੁੰਦੇ
ਗਏ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ,
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ
ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੜੀ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ
ਅਲਾਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇਤ
ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਹੀ
ਹੱਥ ਸੁੱਚੇ ਕਰਕੇ ਹੱਥਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਰੋਟੀ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ।
ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨਾਲੋਂ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਇਹ ਕਠਿਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੀ

ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੁਣ ਸਲਾਦ ਦੀਆਂ ਵੰਨਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਲੜ ਗਏ ਹਨ।

ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਪੱਛਮੀ ਯੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਸੀਮਤ ਪਕਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜੀਭ ਦੀ ਲਾਲਸਾ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਲਗਾਮ ਕਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਖਰਚੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟਾਵੇਂ-ਟਾਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਇਹ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਵੀ ਆਏ ਹਨ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਗੱਲ ਅੰਗੇ ਤੁਰਦੀ ਨਹੀਂ। ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪੇਂਡੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਲੱਬਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੁੰਚਾਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਤਕੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਕਈ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਪਾਸੇ ਯਤਨਸੀਲ ਹਨ। ਕਾਸ! ਇਹ ਵਰ੍ਹਾ ਸਾਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਰਿਦਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਰਮੌਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਾਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੱਕ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹਰ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮ ਲਈ ਯਤਨਸੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਲੱਘੂ ਫਿਲਮ ਬਣਾਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੀਤ ਲਿਖੋ। ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ (ਐਨਜੀਓ) ਨੂੰ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਅਬਾਹ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀਡਾ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਹੀਦੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਤਕ 'ਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੈਂਫਲਿਟ ਵੰਡਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। 'ਸਾਦੇ ਵਿਆਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ, ਨੈਕ ਕਮਾਈ...' ਦੋ-ਦੋਏਂਚਾਰ-ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਚੌਵੀ-ਪੱਚੀ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਵਾਕ ਸਨ। ਹਰ ਵਾਕ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਧਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਾਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਭੁਬਦੇ ਸੁਰਚ ਨੂੰ
ਜਗੁੰਨੂੰ ਨੈ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।
ਤੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਹਨੇਰਾ ਘਟਾਉਣ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਹਿਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਜ਼ਰੀਵਾਲ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਜਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ: ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ

ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ - ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜ਼ਰੀਵਾਲ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੇਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗੁਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜ਼ਰੀਵਾਲ ਨੇ 'ਅਪ' ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਏਟੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਾਹੀਨ ਬਾਗ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਲੋਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੋਟ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਭਾਜਪ ਆਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪਲੀਸ ਨੇ ਜੇਹੈਨ੍ਹਯ ਦੇ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਰਜੀਲ ਇਮਾਮ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੇਸ਼ਯੋਹ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇਤਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਿਠਾਲਾ 'ਚ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਕੇਤਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਜੀਲ ਇਮਾਮ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਹੀਨ ਬਾਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਅਪ' ਆਗ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਦੇ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹਨ। 'ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਦਮ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੋ। ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਟੈਸ਼ਮਾ ਲੈਣ ਚਿਹਨੀ।'

ਸ਼ਾਬ ਦੇ ਬਿਆਹਾਂ ਨੇ ਮਾਹੌਲ ਬਖਾਇਆ

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਦੇ ਵਿਆਨਾਂ
ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅਖੜਾ ਭਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਣ-
ਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਾਬਰਪੁਰ ਹਲਕੇ 'ਚ ਵੋਟਾਂ
ਮੰਗਿਆਂ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ।” ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ

ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸਹਿਰ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਜੇਕਰ ਇੱਜ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ (ਲੋਕ) ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਖਿੱਚ ਸਕਦੇ ਹੋ।” ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਵੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ’ਚ ਧਰਨੇ ’ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿ-ਮਤੀ ਦਿਖਾਉਣਿਆਂ ਗੁੰਸੇ ’ਚ ਆ ਕੇ ਈਵੀਐਮ ਦਾ ਬਣਨ ਦੱਬਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਕਰੰਟ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਦੇ ਪਦਚਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰੰਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ।

ਸਿਹਤ ਸਿਹਤ

ਕਿਡਨੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥ

ਕਿਡਨੀ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਈਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਫੂਡ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਡੀਅਮ ਅਤੇ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਘੱਟ ਹੋਵ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਕ੍ਰੀਏਰੀਆ 'ਤੇ ਖੇਡ ਉਤਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗਲਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਿਡਨੀਆਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਗੀਆਂ, ਬਲਕਿ ਜਕਰ ਕੋਈ ਕਿਡਨੀ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੱਤਾ ਗੋਭੀ- ਇਸ ਵਿਚ ਫਾਈਟੋਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵੀ ਰੈਡੀਕਲਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਕਿਡਨੀ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਕੇ। ਅਤੇ ਸੀ. ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਾਈਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ- ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਫੋਲੇਟ ਅਤੇ ਫਾਈਬਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਡਿਟਾਕਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਕੰਪਾਊਂਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਡਨੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਲਾਲ ਝਿੱਮਲਾ ਸਿਰਚ- ਇਸ ਵਿਚ ਪੋਟ-

ਸੀਅਮ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ. ਸੀ., ਬੀ.6 ਫੋਲਿਕ ਐਸਿਡ ਅਤੇ ਡਾਈਬਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਲਾਈਕੋਪੀਨ ਨਾਮੀ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਿਡਨੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ।

ਲਸਣ- ਲਸਣ ਸੋਜਿਸ਼ ਅਤੇ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਲੈਵਲ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਐਂਟੀਕਲਾਰਿਂਗ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਡਨੀ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹਨ।

ਪਿਆਜ਼- ਪਿਆਜ਼ ਵਿਚ ਫਲੇਵਨਾਈਡਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਟ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕ੍ਰੋਮੀਅਮ ਮੈਟਾਬਾਲਿਜ਼ਮ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਡਨੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਡਨੀ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ।

ਸੋਬ- ਹਾਈ ਫਾਈਬਰਸ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਇੰਪਲੇਮੇਟਰੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਸੋਬ ਕਿਡਨੀ ਦੇ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦਾ ਪੱਧਰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਡਿਟਾਕਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਰੰਦਾ- ਕਰੰਦਾ ਯੂਰਿਨ ਨੂੰ ਐਸੀਟਿਕ ਬਣਾ

ਕੇ ਬਲੈਡਰ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਡਨੀ ਨੂੰ ਯੂਰਿਨ ਫਿਲਟਰ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਡਨੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਲਾਲ ਅੰਗੂਰ- ਇਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਫਲੇਵਨਾਈਡਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੂਨ ਦਾ ਧੰਬਾ ਜਮਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਰੈਸਵੇਰਾਟਾਲ ਨਾਮੀ ਫਲੇਵਨਾਈਡ ਬਲੱਡ ਸਰਕਲੇਸ਼ਨ ਬਿਹਤਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਜਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਡਨੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਲਿਵ ਆਇਲ-

ਇਸ ਵਿਚ ਓਲਿਕ ਐਸਿਡ ਨਾਮੀ ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ ਅਤੇ ਪਾਲੀਫਿਨਾਲਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੰਪਲੇਮੇਟਰ ਅਤੇ ਆਕਸੀਡੈਸ਼ਨ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਡਨੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅੰਡੇ ਦੀ ਸਫੈਦੀ- ਅੰਡੇ ਦੀ ਸਫੈਦੀ ਵਿਚ

ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਸੋਜਿਸ਼ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਫਾਸਡੋਰਸ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਡਨੀ ਦੇ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ।

ਇਹ ਆਦਤਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੁਹਾਡਾ ਜਿਗਰ

ਅਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਸੈਸ ਹੋ ਕੇ ਲੀਵਲ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੀਵਰ ਖੁਨ ਵਿਚ ਸੂਗਰ ਅਤੇ ਫੈਟਸ ਜਾਗ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਫਲੇਅ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਝ ਆਦਤਾਂ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਡੈਮੇਜ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ੱਕਰ- ਲੀਵਰ ਸੱਕਰ ਨੂੰ ਫੈਟਸ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੱਕਰ ਖਾਣ 'ਤੇ ਲੀਵਰ 'ਤੇ ਵਰਕ ਪ੍ਰੈਸਰ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਫਾਲਤੂ ਫੈਟ ਲੀਵਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੀਵਰ ਡੈਮੇਜ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਰਾਬ- ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਟਾਕਸਿਨਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਟਾਕਸਿਨਜ਼ ਲੀਵਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਜਨ- ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਜਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਲੀਵਰ 'ਤੇ ਦਬਾਬ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੀਵਰ ਦੀ ਸੋਜਿਸ਼ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਫੈਟਸ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੀਵਰ ਡੈਮੇਜ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਘੱਟ ਨੀਂਦ- ਨੀਂਦ ਪੁਰੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਲੀਵਰ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੈਟਸ ਲੀਵਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੈਦਲ ਤੁਰਨ (ਵਾਕ) ਦੇ ਕਈ ਫਾਇਦੇ

ਯਾਦਾਸ਼ਤ- ਵਾਕ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸੰਗੜਨ ਅਤੇ ਸੈਮਰੀ ਸੈਲਾਂ ਨੂੰ ਡੈਮੇਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਚੰਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਮਯਨਿਟੀ- ਰੋਜ਼ਾਨਾ 30 ਤੋਂ 40 ਮਿੰਟ ਦੀ ਵਾਕ ਨਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਇਮਯਨਿਟੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰੀਂਡਿੰਗ- ਵਾਕ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਬ੍ਰੀਂਡਿੰਗ ਰੋਟ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਕਸੀਜ਼ਨ ਲੈਵਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਐਨਰਜੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ

ਫੈਕਸ਼ਨਿੰਗ ਸਰੀਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਅਸਰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਜੋੜ- ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰੋਟੋੰ ਵਿਚ ਬਲੱਡ ਸਰਕਲੇਸ਼ਨ ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਾਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਲੱਡ ਸਰਕਲੇਸ਼ਨ ਸੁਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਗਾਈਂਟ ਰਿੱਲੇਟਡ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ੰਕਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ- ਵਾਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੈਂਟਲ ਸਟੈਂਸ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਦੋਰ ਵਾਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨੀਂਦ ਚੰਗੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਲਈ- ਉਮਰ ਵਧਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੱਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੈਗੁਲਰ ਵਾਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਕਰ ਦਾ ਖਤਰਾ ਟਲਦਾ ਹੈ।

ਮੂਡ ਠੀਕ ਰੋਗਾ- ਵਾਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਐਂਡਾਰਫਿਨ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਟੈਂਸ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਵਿਗਤਿਆ ਮੂਡ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵਾਕ ਦਾ ਅਸਰ ਐਂਡੀਡ੍ਰੈਸਟਸ ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਸਲਜ਼- ਵਾਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਿਪਸ, ਪੱਤ, ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਮਸਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੈਵਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਐਬਸ ਮਸਲਜ਼ ਟੋਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਮੋਟ

ਖੁਸ਼ਦਿਲ ਲੇਕਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਭੁਟਾਨ

ਬਾਰਤ ਦੀ ਉਤੀਗੀ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਦੇਸ਼ ਭੁਟਾਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਮਾਰੀ ਹੈ। ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਭਾਵ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ (ਜੀਡੀਪੀ) ਮੁਤਾਬਿਕ ਭੁਟਾਨ 156 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 130 ਵੱਖਣਾਂ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਮਪਣ ਦਾ ਨਿਵੇਦਕਲਾ ਢੰਗ - 'ਕੁੱਲ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ' (ਜੀ ਐਨ ਐਚ)- ਭੁਟਾਨ ਨੇ 1972 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਇਸ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਭੁਟਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਮੁੱਦਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਘੋਖ ਪੱਤਾਲ ਉਪਰੰਤ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੇ 2011 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 22 ਮਾਰਚ ਨੂੰ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਇਵਸ' ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੀ 2019 ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੂਚਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਿਲੈਂਡ,

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣੇ ਪੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਭੁਟਾਨ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਥਿੰਪੁ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਭੁਟਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 20 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਨਿਯਤ ਕੀਤੇ ਦੋ ਸਿਖਲਾਈਯਾਫ਼ਡਾ ਗਾਈਡ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਸੂਰਜ ਪਹਾੜੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਛਿੱਪ ਕੇ ਹਨਰੇ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਭੁਟਾਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧਾ ਕੁ ਘੰਟਾ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਸਵਾ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਥਿੰਪੁ

ਡਾ. ਅਜਿਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗਸੂ ਕਿਨਾਰੇ ਸਥਿਤ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਿੱਪੂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਥਾਨ ਦੇਖੋ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਤੋਂ ਔਸਤਨ 2,500 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਵਸਿਆ ਅਤੇ 26 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਬਿੱਪੂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਭੂਟਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ (1 ਲੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਧ) ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਭੂਟਾਨ ਸਰਕਾਰ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰਾਜਾਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ

ਯਾਦਗਾਰਾ ਤ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਸੱਤ ਪੱਕੀਆਂ
ਝੱਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਰਤੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਧੀਮਾਨੀ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ
ਦੀਆਂ ਝੱਪੜੀਆਂ (Huts Of Gods
Of Wisdom) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਇੱਥੇ ਸਭ ਪਸੇ ਬਰਫ ਪਈ ਹੋਣ
ਕਾਰਨ ਕੜਕੇ ਦੀ ਨੰਢ ਸੀ। ਰਾਹ ਵਿਚ
ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਤਿੰਨ ਕਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦਾ

ਕਾਫ਼ਲਾ ਲੰਘਣ ਲੱਗ ਤਾਂ ਗਾਈਡ ਨੇ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾ

ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਜਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ
ਸਵੱਡ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਅਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਤਾਇਆ।
ਠੰਡੀ ਵੀ ਹੱਡ-ਚੀਰੀਂਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਧੁੱਪ ਨਿਕਲਦੀ
ਸੀ। ਨਾ ਮੌਹ ਪਿਆ ਤੇ ਨਾ ਚੀ ਧੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ
ਬਹੁਤੇ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਅਣਵਰਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਅਸੀਂ 7.30 ਵਜੇ ਭੂਟਾਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।

ਉਥੇ ਠਾਹਰ ਦੋਰਾਨ ਅਸੀਂ ਪੱਛਮੀ ਭੂਟਾਨ ਦੇ
ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇਤ੍ਰਿਓ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਿਆ।

ਨੌਰਵੇ ਤੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਥਾਨਾਂ ਜਦੋਕਿ ਭੁਟਾਨ 57ਵੇਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ 140ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ।

ਦਸੰਬਰ 2019 ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਭੁਟਾਨ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਕੁਝ ਸ਼ੁਰਾਤਿਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹੀ ਠੰਡੇ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਕਿੰਗ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ, ਯੂਨੀਕ ਕਲੋਬ ਦੇ 35 ਮੈਂਬਰ ਭਾਰੇ ਗਰਮ ਕੱਪਤਿਆਂ ਨਾਲ ਅਟੈਚੀ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਰੂਪਨਗਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਹਵਾਈ ਜਹਜ਼ ਰਾਹੀਂ। ਭੁਟਾਨ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉਪਰੰਤ ਅਸੀਂ ਰਾਇਲ ਭੁਟਾਨ ਏਅਰਲਾਈਨਸ (ਦਰੁਕਾਰਿ) ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਜ਼ ਵਿਚ ਸਥਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿਚ 500 ਮੀਲ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਜਹਜ਼ ਨੀਚੇ ਉਤਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕਈ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਟੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸਹਿਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਠਮੰਡੂ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਹਜ਼ ਮੁਢ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਬਾਹਰ ਹਿਮਾਲਿਆ ਪਰਬਤ ਦੀਆਂ ਬਰਫ ਲੰਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਖੁਬਸੁਰਤ ਨਜ਼ਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਕਾਠਮੰਡੂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 280 ਮੀਲ ਦੂਰ ਭੁਟਾਨ ਦੇ ਇਕਲੋਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਪਾਰੋ 'ਤੇ ਜਾ ਉਤਰੇ। ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਸਥਿਤ ਇਕ ਹੀ ਟਰਮੀਨਲ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੀੜ-ਭੜਕਾ ਜਾਂ ਚੰਕਿੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਭ ਪਾਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਬੁਧ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਵਾਗੜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੁਹਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਦੇ 25 ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨਾਮਾਈਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ 47 ਸੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਰਾਜਭਾਗ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿਗਮੇ ਖੇਸਾਰ ਨਾਮਗੇਲ ਵਾਂਗਮੁਕ ਰਾਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਟੇ ਸੇਵਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਤਕਾਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਕੁ ਸੱਤ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ 38,400 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੰਸਦ, ਸਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਛੋਟੀਆਂ ਹਨ। ਥਿਊ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦਾ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਸੌਨੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਾਲਾ 54 ਮੀਟਰ ਉਚਾ ਬੁੱਤ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੁੱਧ ਦੀਆਂ 1,000 ਛੋਟੀਆਂ ਮੁਰਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ 2015 ਵਿਚ 4.7 ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡ ਤੀਰਾਮਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਟੇਡੀਅਮ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਜਾਇਬਘਰ ਇਸ ਸਹਿਰ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਖਣਯੋਗ ਸਥਾਨ ਹਨ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਸੀਂ ਭੁਟਾਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੁਨਖਾ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਬਿੱਪ੍ਤ ਤੋਂ 85 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਰਾਹ ਵਿਚ 3,100 ਮੈਟਰ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਬਰਫ ਕੱਜੀਆਂ ਹਿਮਾਲਿਆ ਚੌਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਕਾਲਾ ਪਾਸ (ਦੱਰਾ) ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਭੁਟਾਨ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ (24,836 ਫੁੱਟ) ਅਜਿਤ ਪਹਾੜੀ ਚੌਟੀ ਗੰਗਕਰ ਪੁਏਨਸੰਮ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ 2003 ਵਿਚ ਆਸਾਮੀ ਘੁਸਪੈਂਠੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਚੰਗ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਜ਼ਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਤਪਿਤ 108

ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਮੱਖਲੀ ਉਡਾਉਇਆਂ ਅਜੀਬਹਾਲ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੁਝ ਧਰਮ ਵਿਚ ਫਾਲਸ ਦੰਡ ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੱਥੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ 'ਤੇ ਫਾਲਸ ਦੇ ਚਿੱਠਰ ਬਣੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ 'ਜਨਣ ਸੰਤ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਪੁਨਾਖਾ ਦੱਸੋਗ (ਮਹਾਂਬੁਸੀ ਦਾ ਮਹੱਲ) ਦੇਖਣ ਨਿਕਲੇ। ਇਹ ਭੂਟਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ 1637 ਵਿਚ ਬਣੀ ਮੌਨੈਸਟਰੀ ਸੀ। 1955 ਤੱਕ ਇਹ ਭੂਟਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਦੋ ਦਰਿਆਵਾਂ - ਫੋ ਸੂ (ਨਰ) ਅਤੇ ਮੋ ਸੂ (ਨਾਰੀ) ਮਿਲ ਕੇ ਪੁਨਾ ਸਾਂਗ ਸੂ (ਸੰਤੋਸ਼ ਦਰਿਆ) ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੁਨਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾਵਾਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਤਪੜ ਫਸਲ ਹੰਦੀ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਪਾਰੋ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਸੁੰਦਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖਦੇ ਬਿਤਾਏ। ਇੱਥੋਂ ਕੌਮੀ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਭੂਟਾਨ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਅਸੀਨੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਭੂਟਾਨ ਦਾ 70 ਫੀਲਡ ਖੇਤਰ ਜੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 5,400 ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚੀਤਾ, ਗੈਂਡਾ, ਪਾਂਡਾ, ਹਾਰਥ ਸਮੇਤ 700 ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਜਾਨਵਰ ਤੇ ਪੰਛੀ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਨਵਰ ਟਕਿਨ (ਗਾਂ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ), ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਛੀ ਰੇਵਨ (ਕਾਂ ਵਰਗ) ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰੱਖਤ ਸਾਈਪ੍ਰੈਸ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਔਸਤ ਉਚਾਈ 45 ਮੀਟਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਕੁਝ ਉਚਾਈ 'ਤੇ 1649 ਦਾ ਬਣਿਆ ਇਕ ਕਿਲਾ 'ਡਰੱਕਜ਼ਾਲ ਜੱਗ' ਹੈ ਜੋ 1950 ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਂ ਮਹਾ

ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭੁਟਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਾਂਤ, ਖੁਸ਼ ਤੇ ਅਨੁਸਾਸਨ ਪੰਜਦ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਲੋਕ ਮਿਠਬੋਲੜੇ, ਮਿਲਾਪੜੇ, ਠੰਠਮੇਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਹੀ ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਤੀਆਂ। ਲੋਕ ਸਾਕਾਹਾਤੀ ਘਨ।

ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਜਸੀਨ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਣ
ਰਹਿਤ ਹਨ। ਸਿਗਰਟ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਹਨ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਲਈ ਹਾਰਨ
ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ। ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗੀ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਚਰੀਆਂ
ਹਨ। ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਤੇ ਕੋਈ
ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟ ਜਾਂ ਚੱਕ ਨਹੀਂ। ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਕਿਤੇ
ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਖਾਲੀ ਲਿਡਾਫ਼ਾ ਵੀ ਸੜਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ
ਜਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਵਿਖਾਵ।

ਬਾ ਤ ਏਆ ਨਹਾ ਮਲਦਾ।
 ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਾਰਿਆਂ
 ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਬਨਸਪਤੀ ਤੇ ਜੀਵ-
 ਜੰਤੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ
 ਐਸੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਹਿੱਤ ਸਤਕਾਂ ਚੌਡੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰੱਖਤਾਂ
 ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ
 ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ (ਬੁੱਧ
 ਧਰਮ) ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਿਆਂ ਸਾਦਾ ਪੁਸ਼ਕ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ।
 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਕੋਠੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ
 ਝੁੰਗੀ-ਤੱਤੀਆਂ। ਕਿਤੇ ਮੰਗਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।
 ਬਹੁਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹਨ।

ਅਧਿਆਖਕਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰ ਸੇਚ ਨੂੰ ਕੈਦ

ਸ਼ਿਨਾਗ ਸਿੰਘ ਸੀਧੁ, ਸ਼ਭਿਦਰ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾ ਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਂ ਜਾਂ ਲੇਖ ਕਿਸੇ ਅੱਖਦਾਰ ਜਾਂ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਏਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਏਥੇ ਇੱਕ ਤਾਨਸਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਪਤ ਕੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਕੌਂਝਾ ਚਲਾ ਕਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਨ, ਦਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ, ਭੜਕਾਓ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼

ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਖਤਰੇ ਲਈ ਬੋਲਣ ਤੇ ਤਾਂ ਪਾਬੰਧੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜਾਦੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਹੌਲ ਖਾਰਾਬ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਧੀ ਲਗਾਉਣਾ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਧਾਰਤਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਦੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਗਹ ਵਧੂ ਸੋਚ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣਾ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਕੌਣ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੱਕਰ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅੰਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤਰੰਤ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੰਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸੋਚ ਤੇ ਪੁਰਲ
ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਦੇ
ਚਾਨੁਣ ਮੁਨਾਰੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵਰਗ ਨਹੀਂ
ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਵੀ ਅੱਜ ਮਹਾਨ ਜਾਂ ਅਫਸਰ ਬਣ ਹਨ ਇਹਨਾਂ
ਸਭ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ
ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ
ਅਧਿਆਪਕ ਗਿਆਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ
ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਗਿਆਨ ਇੱਕਠਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ
ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਗਿਆਨ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ
ਹੈ।

ਸਾਂਗੋ ਪ੍ਰਭਲਤ ਹੰਦਾ ਹੈ।
ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲ
ਮਨੁੱਖ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ
ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਰਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

Acquisition and Financing of Commercial Real Estate.

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

